

Nr 2 maj 2013

AmnestyPress

Journalister flyr
från Rwanda

Jakten på sanning
i Ciudad Juárez

Ahmed Agiza på
årsmötet i Sunne

Egypten:

Kamp mot sexuell våld och hotad yttrandefrihet

I korthet:

Kubansk journalist fri

Den kubanske journalisten och samvetsfångnen Calixto Ramón Martínez Arias frigavs den 9 april. Han hade då suttit fängslad i nästan sju månader utan att åtal hade väckts (se Fatta pennan nummer 1/2013). Efter frigivningen tackade journalisten Amnesty och sade att han trodde att den internationella uppmärksamheten hade lett till att han frigavs.

Uzbekistan: Författare fri efter 14 år

Den 19 april frigavs författaren Mamadal Makhmudov efter att ha tillbringat 14 år i fängelse. Den 8 april fick han ytterligare tre års fängelse för 31 påstådda brott mot fängelsereglerna. Han skrev då ett brev till Uzbekistans president och värdade om att bli frigiven av hälsoskäl. I början av april hade han fått en hjärtattack.

Amnestybesök i Vietnam!

– Vi var glada över denna inbjudan från de vietnamesiska myndigheterna att få besöka landet och diskutera Amnesty Internationals arbete.

Det sade Frank Jannuzi, biträdande chef för Amnestys sektion i USA, den 6 mars sedan han återvänt hem efter sex dagars besök i Vietnam.

Under besöket hölls möten med regeringsföreträdare, akademiker, utländska diplomater, religiösa ledare och de tidigare samvetsfångarna Pham Hong Son och Nguyen Van Dai. Besöket var det första Amnesty har tillåtit göra i Vietnam sedan slutet av 1970-talet.

Alla samvetsfångar i Oman fria

Den 21 mars benådade sultan Qaboos ett 30-tal aktivister och författare som i samband med protester i Oman år 2012 dömts för att ha förolämpat härsken, olika internetrelaterade brott och deltagande i icke tillåtna manifestationer.

Häxanlagad fri i Papua Nya Guinea

Den 2 april skadades en kvinna i Lopele i Papua Nya Guinea vid ett överfall sedan hon anklagats för häxeri. Tillsammans med två döttrar hindrades de sedan av lokalbefolkningen att lämna den klinik dit de flytt. Amnesty tog upp fallet och den 3 maj meddelades att de tre kvinnorna kunnat lämna området. Landets premiärminister har nu lovat att avskaffa häxerilagen som ger straffrabatt vid mord eller överfall på påstådda häxor.

Bosco Ntaganda överlämnad till ICC

– Att överlämna Bosco Ntaganda till ICC har en avskräckande inverkan på andra och hjälper till att bryta cykeln av straffrihet som har skapat förödelse i östra Kongo.

Det sade Sarah Jackson, biträdande chef för Amnestys avdelning för Afrika, den 19 mars.

År 2006 utfärdade ICC, internationella brottmålsdomstolen, en arresteringsorder på Bosco Ntaganda för att han under kriget i Ituriregionen 2002–03 hade rekryterat barnsoldater till FPLC. I juli 2012 utvidgades åtalet till att också omfatta mord, våldtäkt och sexuellt slaveri.

År 2008 var Ntaganda en av ledarna i rebellgruppen CNDP som erövrade delar av östra Kongo. När CNDP slöt fred med regeringen i Kinshasa den 23 mars 2009 blev Ntaganda general. I april 2012 gjorde tidigare CNDP-soldater myteri och Ntaganda var en av ledarna för den nya rebellrörelsen M23. I november 2012 intog M23 miljonstaden Goma och FN anklagade Rwanda och Uganda för att aktivt stödja rebellerna. I februari ingicks ett fredsavtal mellan regeringen och M23 och den 18 mars dök Bosco Ntaganda överraskande upp på USA:s ambassad i Rwandas huvudstad Kigali och begärde att få överlämna sig till ICC. Han flögs till Haag där han nu sitter i häkte. ■

FOTO: ALAIN WANDIMUYI/AP/SCANPIX

Bosco Ntaganda under 50-årsfirandet av Kongos självständighet 30 juni 2010.

FOTO: AIMEE CASTANELLA

Demonstration i Maryland i januari 2013 mot dödsstraffet.

Maryland avskaffar dödsstraffet

Den 2 maj undertecknade guvernör Martin O'Malley i Maryland en lag som avskaffar dödsstraffet. Därmed har 18 av USA:s 50 delstater avskaffat dödsstraffet. Amnesty välkomnade beslutet och uppmanade samtidigt guvernören att omvandla straffen för fem dödsdömda fångar i delstaten till fängelsestraff. ■

Avtal om vapenhandel

Den internationella vapenhandeln växer snabbt och beräknades under förra året ha omsatt 100 miljarder USA-dollar. Det har varit en oreglerad handel och Amnesty International och många andra organisationer har arbetat för att FN ska anta ett internationellt vapenhandelsavtal, ATT. Sommaren 2012 hölls en FN-konferens om ATT men där uppnåddes inte enighet och frågan hänsköts därför till FN:s generalförsamling.

Den 2 april röstade generalförsamlingen för ATT med 155 röster mot tre (Nordkorea, Iran och Syrien). 22 länder lade ned sin röst, däribland Bahrain, Egypten, Qatar, Kuwait, Saudiarabien, Sudan, Vitryssland, Ryssland, Kina, Indien, Sri Lanka, Indonesien, Burma, Ecuador, Bolivia och Kuba. ■

Delegationen från Amnesty under ATT-förhandlingarna i FN.

FOTO: AI

Framgångar och bakslag

Går det att mäta de framgångar en organisation som Amnesty International har i sitt arbete när medlemmarna oförtrutet arbetar för att mänskliga rättigheter ska gälla överallt utan några undantag?

Även i organisationsvärlden har det numera smugit sig in alltmer av tänkande från företagens sfär när "varumärken" ska stärkas och resultatet av målen för arbetet ska mätas i en kvantitativ måttstock. För Amnestys del är det ibland lätt att slå fast att ett arbete har misslyckats. Krisen i det amerikanska fängsläget i Guantánamo på Kuba skärps nu vecka för vecka med den pågående hungerstrejken. Det är ett misslyckande för Amnesty och hela människorättsrörelsen att denna skamfläck och symbol för rättssäkerhetens urholkning i samband med USA:s krig mot terrorismen överhuvudtaget finns kvar. Inte minst då det har gått fyra år sedan Barack Obama som president år 2009 lovade att stänga fängsläget inom ett år.

Amnesty har dock inga planer på att ge upp sitt arbete för att de 166 fångarna antingen ska ställas inför rätta och få en korrekt rättegång eller frigges. Av fångarna är för övrigt 86 friskrivna från misstankar om terrorism men tillbringar ändå år efter år i fortsatt fångenskap. Amnestys årsmöte beslöt i Uppsala förra året att verka för att Sverige ska ta emot denna grupp. Sverige, liksom många andra länder, avvisar dock krav på att ta emot fångar från Guantánamo. Länder som Palau och Bermuda har visat större prov på humanitär flexibilitet då de tagit emot sex, respektive fyra uigurer från Kina som USA höll fångslade på Guantánamo.

Ibland kan det dock noteras att Amnesty har ett avgörande inflytande på viktiga beslut. Den 16 maj förklarade Migrationsverkets rättschef Fredrik Beijer i DN att Sverige nu stoppar alla utvisningar till Eritrea. Under de senaste tre åren har visserligen en överväldigande majoritet av asylsökande eritreaner fått stanna i Sverige men tio personer har med tvång utvisats. Beijer förklarade för DN att verket tidigare har saknat den tydliga rapportering man nu har fått, "dels från Amnesty och dels från norska myndigheter som har varit på plats". Medan Eritrea i princip är stängt för omvärldens insyn och därmed hamnar i mediaslugga fortsätter Amnesty att efter förmåga försöka klarlägga vad som händer i landet. I den senaste rapporten, publicerad 9 maj, lyfter Amnesty fram att det i Eritrea uppskattningsvis finns 10 000 politiska fångar som har fängslats utan att ställas inför rätta. En av dem är den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaak som greps 21 september 2001.

Den 19 december 2001 utfärdade Amnesty en blixaktion sedan Ahmed Agiza och Mohammed Alzery hämtats i Sverige av Säpo för att skickas till tortyr i Egypten i ett svenskt bidrag till George W Bushs krig mot terrorismen. Den 4 maj 2013 stod Ahmed Agiza i talarstolen på Amnestys årsmöte i Sunne och berättade om sina erfarenheter. Att han är en fri man, återförenad med sin familj, var för årsmötesdeltagarna en påminnelse om att uthålligt arbete till sist ibland ändå kan krönas med framgång

Ulf B Andersson

4. Flykten som slutar i ett helvete

Över det sund som skiljer Jemen från Afrika kommer många flyktingar och migranter. En del förs bort av kidnappare som härjar i det laglösa området. Fairouz Hassan Haji kom från Etiopien med sin son och fördes bort för att bli sexslav hos sina kidnappare.

9. Kvinnorna som fått nog

Demonstrationer, träning i självförsvar och organiserande av skydd under demonstrationer. I Kairo har nu egyptiska kvinnor tröttnat på sexuellt våld som ska skrämja dem från att delta i offentliga protester.

10. Hotad yttrandefrihet?

Störtandet av Hosni Mubaraks regim har gett ökad yttrandefrihet i Egypten. Nu växer dock oron för inskränkningar och allt fler åtal väcks.

12. Homosexuella i skuggan av Tahrir

Samkönat sex är inte olagligt i Egypten men homosexuella egyptier känner både förhoppning och oro för framtiden när islamisternas inflytande växer.

22. Mödrarnas kamp för sanning

I Ciudad Juárez fortsätter unga kvinnor att mördas utan att någon straffas. Amnesty Press har träffat mödrarna som fortsätter leta både efter anförvanter och sanningen.

24. På flykt från Rwanda

Medan Rwanda hyllas av omvärlden för ekonomiska framsteg har president Paul Kagames styre blivit alltmer auktoritärt. Journalister som har flytt till Uganda fruktar för sina liv även i Kampala.

Nyheter 16, Läst&Sett 30, Debatt 32, Fatta Pennan 38

Amnesty Press är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar i Amnesty Press representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

Redaktion:
Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare
Malin Engman, form och redigering
Adress: Box 4719, 116 92 Stockholm.
Besöksadress: Alsnögatan 11
Telefon: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01
E-post: ap@amnesty.se
Hemsida: amnestypress.se
Prenumeration: 160 kr.

Svenska sektionen: postgiro 900072-0, bankgiro 900-0720
Tryckeri: V-TAB AB, Södertälje, 2013
Pressläggning: 19 maj 2013. Utkommer med 5 nummer 2013.
Manusstopp Nr 3/2013: 19 augusti 2013
Hos läsarna: 20 september 2013
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 95 800 ex.
Omslagsbild: Protestmarsch i Kairo mot det sexuella våldet som riktats mot kvinnliga demonstranter.
Foto: Hanna Sistek.

Tårarnas port

Danish Refugee Council och Röda halvmånen
kör varje morgon och eftermiddag den 12 mil
långa kustvägen längs Jemens sydvästra spets.

Text: Sara Assarsson Bild: Jacob Zocherman

Morgondiset dröjer sig kvar över havet. Fairouz Hassan Haji går barfota på asfalten som ännu är sval. Krampaktigt håller hon sin lilla pojke som knappt är vid medvetande. Hennes underliv ömmar och magen skriker av hunger.

Plötsligt ser hon en bil.

Nej, tänker hon, och börjar springa åt andra hållet.

Paniken sköljer över henne när bilen närmar sig, saktar ner och stannar till vid vägkanten.

– NEJ, ta mig inte, skriker hon.

Hon skakar av gråt och försöker ta sig därifrån men männen vädjar till henne och ber henne stanna.

– Vi vill hjälpa dig, ropar en av männen på etiopiska.

Fairouz ser inte Röda Halvmånens emblem på Toyota Land Cruiserns vita lack. Hon har dock inte längre några krafter att springa därifrån utan låter de främmande männen plocka upp henne i bilen.

➤ Förra året landsteg 107 500 båtflyktingar från Afrikas Horn i Jemen – en toppnotering sedan FN:s flyktingorgan UNHCR började föra statistik.

Fairouz Hassan Haji, en 22-årig kvinna från Etiopien, är en av tusentals unga människor som varje år korsar det smala sundet Bab el-Mandeb som skiljer Afrika från Arabiska halvön. Här, längs ökenlandet Jemens vidsträckta stränder, börjar resan till helvetet för många av dem. Fairouz hinner inte ens av båten innan hon tvingas upp på ett lastbilsflak av ett gäng beväpnade män. De slår henne med knytnävar och kolvarna på sina skjutvapen och tar henne till en hydda med trampat jordgolv. I famnen håller hon sin skräckslagne son.

– De slog honom när han skrek, berättar Fairouz och stryker handen över pojkens hjässa.

Det är fyra veckor sedan den unga etiopiska kvinnan landsteg på Jemens västkust. Hon sitter på ett stenröse bakom tältlägret på UNHCR:s flyktingförläggning i Kharaz där nära 20 000 människor bor. Eftermiddags-solen kastar långa skuggor över den torra marken och hennes ansikte får en varm, gyllene ton. Håret är avrakat och ärren efter det trubbiga rakbladet är tydliga. För några dagar sedan plockades hon upp av en räddningspatrull efter en månad i fångenskap. Hon berättar om den långa resan över havet. När båten lade till i vattenbrynet

Tältlägret för nyanlända flyktingar är inhägnat. Här får de mat och tak över huvudet i väntan på att asylansökningarna ska behandlas.

»Många faller dock offer för kriminella gäng som håller till i de laglösa trakterna. Utan pengar eller beskydd är flyktingarna enkla byten för ligorna.«

stod kidnapparna och väntade på dem.

– Vi hade ingen chans att ta oss därförån. De tvingade oss upp på flaket och körde iväg. Ingen av oss fick något att äta eller dricka, säger hon.

De fördes till en by inte långt från kusten. Kidnapparna våldförde sig på kvinnorna och tvingade dem att ringa sina släktingar och be om pengar. Tvåhundra dollar – för varje fånge. Men Fairouz hade inga släktingar som kunde hjälpa henne. I stället såldes hennes kropp, natt efter natt.

– De slängde ner mig på en madrass på golvet och tvingade mig till samlag med männen, fyra eller fem varje natt.

Bredvid henne, på golvet, låg hennes son.

– Han var så hungrig att han inte längre kunde gråta.

Fairouz tittar ner i marken, försöker hålla tårarna borta. Under fyra plågsamma veckor tvingades hon till sex med fler än hundra män. Till slut tröttnade kidnapparna och lät henne gå.

– Vi ser bara en bråkdel av flyktingarna som tar sig i land, säger Saleh Rayashi på hjälporganisationen Danish Refugee Council.

Han sitter bakom ett skrivbord i en vitmålad barack i Bab el-Mandeb Transit Centre vid kusten, en timmes bilfärd från Kharaz. På väggarna hänger kartor som visar flyktingströmmarna från Etiopien, via Somalia och Djibouti. Förra året plockades 13 500 männis-

Fairouz Hassan Haji bor nu i UNHCR:s läger i Kharaz där hon får stöd och medicinsk vård.

kor upp längs stranden och slussades vidare till FN:s flyktingförläggning i Kharaz. De allra flesta – runt 10 000 personer – är somalier som söker en fristad i Jemen.

– De flesta etiopier siktar på att ta sig vidare till Saudiarabien, säger Saleh Rayashi och berättar att människosmugglare tar omkring 3 000 kronor för att föra dem vidare till grannlandet i norr.

Många faller dock offer för kriminella gäng som håller till i de laglösa trakterna. Utan pengar eller beskydd är flyktingarna enkla byten för ligorna. Inte heller hjälpororganisationernas patruller har något att sätta emot de beväpnade brottslingarna.

– Här råder djungelns lag. Först äter lejonerna och sedan tar vi hand om det som blir över, säger Saleh Rayashi och suckar.

Han berättar att de inte har något annat val än att hålla sig i bakgrunden när de ser en flyktingbåt anlända. Efteråt, när gängen gjort sitt, åker patrullen tillbaka för att se om några människor är kvar.

– Det är bättre att rädda några än inga alls, konstaterar han.

Utanför piskar vinden upp vita gäss i vågtopparna. Några katter stryker omkring barackerna på jakt efter matrester. De ofruktbara markerna i sydvästra Jemen har under många år varit laglöst land, plågat av inbördeskrig och

politiska maktkamper. Sedan president Ali Abdullah Saleh tvingades bort från makten efter protesterna 2011 har kriminaliteten skjutit i höjden, samtidigt som befolkningen sjunkit allt djupare i en humanitär kris.

– Oroligheterna efter revolutionen i Jemen har begränsat myndigheternas möjligheter att ta itu med trafficking, särskilt längs Röda havskusten, säger Edward Leposky från UNHCR.

Arbetslösheten i Jemen är skyhögt och för kriminella gäng har kidnappningar blivit en lukrativ inkomstkälla. En fullastad flyktingbåt kan generera hundratusentals kronor i form av lösensummor och sexhandel.

– De ökande flyktingströmmarna från Afrikas horn påverkar hela regionen, påpekar Edward Leposky.

Den vindpinade udden vid Bab el-Mandeb omges av kala, spetsiga berg. När det är klart väder kan man se Djiboutis kust, fyra mil bort. Det var hit, till transitcentret vid kusten, som Fairouz hamnade efter att hon plockats upp av en räddningspatrull. På Röda Halvmånens förläggning får flyktingarna mat, vatten och tvål, och en chans att vila innan de transporteras till Kharaz. Några väljer att ta sig vidare norrut, till Taiz, Sana'a eller Al Hodeidah.

– Vi var tvungna att sätta upp en mur runt huset så att ligorna inte kunde ta sig in, säger läkaren Abdulwahab Al-Ghorbani.

Akafete Omar, 29, flydde från Oromoprovin- sen i Etiopien. Liksom många etiopier blev han tillfångagata- gen, torterad och pressad på pengar när han nådde Jemens kust.

På marken ligger ett tiotal män och sover, insvepta i filter. Kläder och tygskynken hänger på tork och en bit bort sitter kvinnor och barn. De kom med samma båt kvällen innan.

– De hade tur. Området kryllar av människosmugglare, traffickers och polispatruller. Flyktingarna går inte säkra för någon, inte ens militären, säger Abdulwahab Al-Ghorbani.

Det är lördag förmiddag på UNHCR:s flyktingläger i Kharaz. Fyra dagar har gått sedan Fairouz satt på stenröset och berättade om den långa resan från Djibouti. Nu halvliggert på en filt i tätlägret och ammar sin son.

– Vi kan antligen äta och sova, säger hon ler försiktigt.

I tältet finns ett par madrasser och några tygskynken. Hon drar i den lössittande klänningen hon bär, och berättar att hon fick den av en kvinnorna i lägret. Kvällarna är kyliga, och hon sveper en filt om pojken som snart somnar i hennes famn.

– I hela mitt liv har jag haft det svårt. Mina föräldrar dog när jag var ung och jag fick ta hand om syskonen. Det fanns nästan aldrig tillräckligt med mat.

När Fairouz var 14 år flyttade hon från byn utanför Dire Dawe i östra Etiopien till Djibouti, där hon försörjde sig på att tvätta kläder.

– Jag gifte mig men min make lämnade mig innan barnet ens var fött. Jag tiggde om pengar så att jag kunde åka

»Hade jag vetat om farorna som väntade hade jag aldrig lämnat Somalia.«

➤ därifrån, för min sons skull, berättar hon.

Fairouz lyckades ta sig till kuststaden Obock men båtresan över Bab el-Mandeb blev en mardröm. Nästan fyrtio personer lastades ombord. Det blåste och vågorna gick höga när de kastade loss sent på kvällen. Efter bara någon timme ute till havs ströps motorn. Smugglarna, som pratade arabiska och det östafrikanska språket afar, tvingade sig på Fairouz och hotade att slänga hennes son överbord. Under natten våldtogs hon upprepade gånger, liksom de andra kvinnorna ombord. Förödmjukade och skräckslagna stappade de iland efter den tolv timmar långa helvetesresan.

Flera av kvinnorna är fortfarande i

En lastbil anländer mitt i natten till UNHCR:s läger i Kharaz i södra Jemen. Varje dygn kommer i snitt 50 nya flyktingar.

kidnapparnas våld. En del har lyckats köpa sig fria och tagit sig till Kharaz. En av dem är 18-åriga Halima Abdullahi Omar som hölls fången i tre dagar.

– Vi grät och vädjade till dem att inte våldta oss. Jag är fortfarande oskuld. Hade jag vetat om farorna som väntade hade jag aldrig lämnat Somalia, säger hon.

Hon sveper en brandgul sjal om axlarna och berättar om flykten från Mogadishu.

– Tre dagar och tre nätter var vi ute på havet. De slängde alla våra kläder och skor i sjön. När vi kom i land sent på kvällen lyckades några komma undan men jag och fem andra kvinnor tillfångatogs på stranden.

Två av dem är fortfarande kvar hos kidnapparna.

– Vi är så oroliga för våra medsysstrar att vi knappt kan äta eller sova, säger Halima.

Nu bor Halima och Fairouz tillsammans med ett hundratal människor på tältlägret för nyanlända flyktingar medan de väntar på att deras asylansökningar ska behandlas. Hit kommer varje dag ett femtiotal människor, många med traumatiska minnen i bagaget. Historier om tortyr och våldtäkt florerar på lägret.

Unga män berättar att de brännmärkts och pressats på pengar, medan kvinnorna blivit utsatta för sexuellt våld.

För Fairouz blir livet aldrig detsamma.

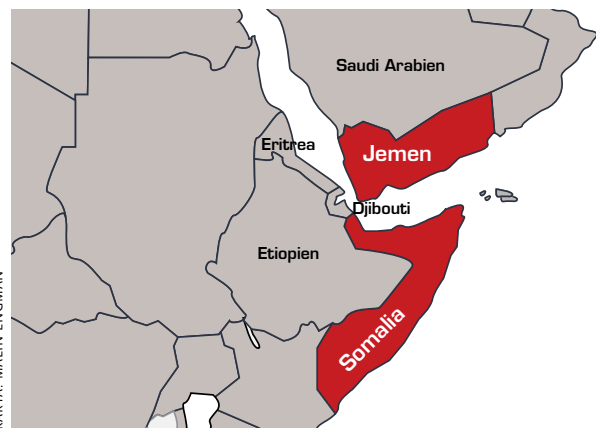
– De rakade av mig håret, säger hon och visar sina kala hjässor. Först när jag skrek att Gud kommer att straffa dem slutade de. Då hade jag bara en liten tofs kvar i nacken.

Stålnätsstängslet som omger tältlägret är trasigt. På andra sidan spelar några pojkar fotboll på en dammig grusplan. Den fräna doften från fiskmarknaden blandas med lukten av urin och sopor.

– Jag är rädd för att de ska hitta mig igen, säger Fairouz. Jag litar inte på någon. ■

Fakta

Mellan 2009 och 2012 landsteg 350 000 somalier och etiopier i Jemen. Ungefär två tredjedelar av dem var etiopier. Somaliska medborgare får automatisk flyktingstatus i Jemen, så kallad *prima facie refugee status*, medan flyktingar från andra länder måste söka asyl. En stor del av de etiopiska medborgarna är ekonomiska migranter.

KARTA: MALIN ENGMAN

Kvinnor organiserar sig mot våldet

Sexuella övergrepp har blivit ett verktyg för att skrämna kvinnliga demonstranter i Egypten.

– Det är samma typ av sexuellt våld som används under krig, säger Rania Salah Seddik.

Text och bild: Hanna Sistek

”Är ni nervösa?”, frågar konstnärinnan Yvonne Buchheim när demonstrationståget börjar röra sig från Sayeda Zeinab-moskén söder om Kairos stadskärna med slutmål Tahrirtorget.

– Ja, jag tog på mig extra lager med underkläder, erkänner journalisten Chitra Kalyani.

Trots att frågan om sexuella övergrepp är glödhet i Egypten – bara under tvåårsdagen av revolutionen, den 25 januari, attackerades minst 19 kvinnor av en manlig mobb som slet av dem kläderna och gruppvåldtog dem med händerna eller andra tillhyggen – så är det inte mer än drygt 300 personer som vågat sig hit idag bara någon vecka senare för att protestera mot våldet. För hur försvarar man sig mot en mobb?

– Situationen för journalister håller på att bli olidlig, berättar videoreportern Jihan Hafiz, som bär fyra lager omsorgsfullt tejpad kläder och svettas floder i hettan.

Efter att egyptier tog till gatorna i november till följd av president Muhammad Mursis maktdekret har våldet mot kvinnliga demonstranter intensifierats.

– Nu blir kvinnor attackerade under varje större demonstration. Det var aldrig så här före revolutionen, säger Rania Salah Seddik, 30, som är volontär för den nybildade organisationen *Operation Anti Sexual Harassment*, OpAntiSH. Hon misstänker att den sittande regimen ligger bakom anfallen:

– Muslimska brödraskapet är de enda som vinner på att mota bort kvinnorna från gatan.

Rania Salah Seddik var volontär för OpAntiSH den 25 januari för att rädda kvinnor undan våldet men blev själv anfallen under demonstrationen.

– Det var helt galet, de här männen

hade alla tänkbara vapen och jagade in oss i en byggnad. I tre timmar försökte de bryta sig in. Det var väl organiserat, om de bara hade velat antasta kvinnor så hade de kunnat välja vem som helst, säger hon.

Från politiskt håll har responsen på våldet varit ljummen. En av salafisternas representanter i parlamentets

»De kommer aldrig att lyckas skrämna bort oss från gatorna nu.«

mänskliga rättighetskommitté, Adel Afifi, gick ut och sade att kvinnor har sig själva att skylla om de blir angräpnade under protester då ”de borde veta att de är bland ligister” Det gick så långt att en grupp frivilligorganisationer beslutade sig för att stämna regeringen å offrens vägnar. Gruppen samarbetar med Nationella kvinnorådet, vars forskningschef Naglaa Adly berättar att fallen kommer att ta tid, då det saknas bevis. Dessutom har det varit svårt att övertala kvinnorna att anmäla, på grund av stigma.

– Det är en organiserad grupp som gav sig på de här kvinnorna och de islamistiska rörelserna ligger bakom, säger Naglaa Adly.

I brist på hjälp från ordningsmakten har människor själva börjat organisera sig. OpAntiSH är bara en av många spontana initiativ mot våldet. Tahrir Bodyguard är ett annat, som parallellt med att patrullera demonstrationer är ute och försöker tala med människor om själva problemet med sexuella trakasserier. De ordnar även självförsvarskurser.

– Tänk er att jag är gärningsmannen, säger instruktören Faissal Salah och kopplar ett stadigt grepp på en av kvällens deltagare. Hur tar dig dig ur det här?

Vi är ett tiotal kvinnor som har samlats i spinningsalen i Samia Aloubas gym i stadsdelen Mohandessin i västra Kairo, allt ifrån hemmafruor till journalister. Känslan är att våldet till trots så har revolutionen givit kvinnor en röst som de vägrar att dämpa.

– Före revolutionen vågade många av mina tjejkompisar inte ens promenera på stan på egen hand. Men nu har alla blivit aktivister. De kommer aldrig att lyckas skrämna bort oss från gatorna nu, säger Rania Salah Seddik. ■

Faissal Salah (nedbrottad) tränar kvinnor i självförsvar.

Ökad frihet – men rekord- många åtal

I Egypten har vallarna för politiska uttryck sprängts efter revolutionen. Samtidigt åtalas rekordmånga för blasfemi och förtal av presidenten. – De röda linjerna för vad som kan sägas finns fortfarande kvar, det är bara taket som har höjts, säger medieprofessor Adel Iskandar.

Text och bild: Hanna Sistik

En hel gata full med martyrer och polisbrutalitet. Svart-vit-röda porträtt av supportrar som dog i fotbollsmassakern i Port Said. Satirbilder av

presidenten och maktens män. Det är ingen tvekan om att yttrandefriheten har exploderat efter den egyptiska revolutionen. Det *syns*. Det mest påtagliga tecknet är graffitin, som har återtagit det offentliga rummet.

– Före revolutionen var det omöjligt att ta upp ämnen om politik eller religion, berättar graffiti-konstnären Aya Tarek på boksläppet av *Revolutionär Graffiti*, skriven av Kairo-bon Mia Gröndahl.

Nu avbildas till och med homosexuella på Kairos husväggar, även om religion fortfarande är ett tabu. Den nya friheten är dock full av kontroverser. För samtidigt som vanliga människor öppet kritiserar såväl regimen som armén – en tidigare helig ko – så har rekordmånga personer dragits inför rätta för sina uttalanden. Bara under president Muhammad Mursis första 200 dagar vid makten åtalades 24 personer för att ha förolämpat presidenten, fyra gånger fler än under den 30 år långa diktaturen under Hosni Mubarak. Det mest kända exemplet är TV-komikern

Bassem Youssef, som passade på att driva ytterligare gäck med Mursi genom att bära en storskalig kopia av den hatt Mursi tilldelats av ett pakistansk universitet där han utnämns till hedersdoktor, till rättegången.

Människorättsadvokaten Gamal Eid är chef för organisationen *Arabic Network For Human Rights Information* som under många år har försvarat det fria ordet.

– De vanliga brotten mot yttrandefriheten – som åtal för förtal och publicering av falska nyheter – fortsätter precis som under Mubaraks tid, säger han. Den stora skillnaden är att nu har folk tagit bladet från munnen.

Tonen i de egyptiska medierna är högljudd och regeringens respons har ökat i samma omfattning, menar Gamal Eid. Samtidigt märker han hur religiösa grupper har fått mer råg i ryggen sedan islamisterna kom till makten efter sin valseger.

– Nu är det är viktigt att sekulära röster höjs för att konfrontera de extremistiska rösterna som vill skrämma sekulära och kvinnor. Annars blir det svårare längre fram. Egypten har kommit till ett vägskäl, säger han.

Ett exempel på hur saker kan gå till är fallet Hanan Fekry, en redaktör på kristna veckotidningen Watani. Vi träff-

fas en het dag då trafiken står still utanför journalistisyndikatet, en imponerande pelarprydd byggnad i city. Just idag har en handfull män samlats utanför ingången för att protestera mot Hanan Fekry, som blev invald i styrelsen för en dryg månad sedan. Den 15 april deltog hon i ett seminarium om kvinnors rättigheter. Just innan hon skulle upp på scenen höll talaren före henne, May Mahmoud, en journalist på islamska månadsmagasinet Muchtar Islami, ett anförande i vilket hon talade sig varm för att sänka giftemålsåldern för flickor. Hanan Fekry kontrade med att säga att om kvinnor kommer att acceptera att vara slavar, då kommer inte situationen i landet att förbättras.

»Egypten har kommit till ett vägskäl.«

May Mahmoud, en kvicktänkt kvinna med glasögon och vit niqab, kände sig avsnäst.

– Publiken skrattade och jag kände mig kränkt. Mitt intryck är att de flesta talarna var emot såväl presidenten som islamister i allmänhet, så jag kände mig utpekad och gjord till måltavla, säger May Mahmoud när vi springer in i varandra utanför journalistisyndikatet.

May Mahmoud gick till polisen samma kväll som seminariet hölls och anmälde händelsen. Dagen därpå klagade hon även skriftligt till journalistisyndikatet över att ha gjorts till åtlöje på konfe-

Graffiti längs gatan Mohamed Mahmoud. Före revolutionen säger ex-president Mubarak "låt dem ha roligt". Efter revolutionen säger president Mursi "låt dem förlamas".

»Journalister har förvandlats till politiska spelare.«

rensens och inte ha fått tala till punkt.

Vad som hände därpå är talande för det rådande mediaklimatet i Egypten. Morgonen efter konferensen var de islamistiska och statligt ägda tidningarna fulla av ett uttalande från en organisation som kallar sig "Journalister för reform". De anklagade Hanan Fekry för "religiös och intellektuell extremism, religiös diskriminering av en journalistkollega med niqab och för att ha förolämpat tiden för profeten Muhammeds levnad", berättar hon.

Trots att hela ordväxlingen från kon-

ferensen fanns inspelad på video så underlät dessa medier att kontrollera sanningshalten i uttalandet, eller att låta Hanan Fekry få bemöta kritiken.

– Jag upplevde det som ett överlagt förtal, säger Hanan Fekry.

En religiös tv-kanal, Al-Hafez, gick så långt som att säga att Hanan Fekry kallat profeten Muhammed för en ateist.

– Jag vet inte varför de hittade på de här lögnerna, säger Hanan Fekry.

Hon kontrade med att anmäla sina kollegors bevakning till Journalistsyndikatet, som i ett pressmeddelande uttryckte sin förvåning över bristen på faktakoll och inledde en utredning kring publiceringarna. Hela incidenten hände kort efter att flera människor dog i en attack mot en koptisk begravning i katedralen i Kairo, ett sammanhang som kändes extra skrämmande för Fekry. De senaste dagarna har Hanan Fekry fått anonyma hotsamtal till följd av skrivierna, berättar hon.

När May Mahmoud får frågan om mediakarouselen runt fallet så säger hon sig inte ha hört något. Hon förnekar bestämt att hennes polisrapport hade att göra med religion eller blasfemi – den handlade bara om att hon kände sig förolämpad. Det är svårt att veta vad man ska tro.

Ett verkar säkert; Hanan Fekry har fått känna på vad det kostar att motsätta sig konservativa värderingar. Egyptiska medier har sina egna spelregler. Bara i Maspero, den statliga me-

diaskrapan, jobbar 40 000 anställda, enligt Gamal Eid. De statliga medierna har inte reformerats sedan Mubaraks fall. Numera är mediaklimatet väldigt svart-vitt, enligt medieprofessor Adel Iskandar vid Georgetown's universitet. På ena sidan barricaderna står statliga pressen och på den andra sidan står oppositionsmedierna.

– Journalister har förvandlats till politiska spelare, vilket används av regimen för att rättfärdiga attacker på dem. Journalisterna anklagas för att vara partiska, säger Adel Iskandar.

– Just nu använder regimen den statliga åklagaren, statliga medier, polisen och delar av rättsväsendet för att ändra atmosfären för yttrandefriheten i Egypten. Om de lyckas återstår ännu att se, avslutar han. ■

Fakta: Yttrandefrihet i Egypten

Lagarna som inskränker yttrandefriheten i Egypten är ingalunda nya men antalet yttrandefrihetsfall har mångdubblats efter revolutionen. Historiskt trendsättande för Egyptens yttrandefrihet var Nasr Hamed Abu Zayd –fallet, mot en ledande liberal teolog inom islam. Han fälldes i domstol för att vara avfälling och tvingades som en konsekvens att skilja sig från sin fru, då egyptiska muslimska kvinnor bara kan vara gifta muslimska män. I efterdyningarna, 1996, ändrades lagen så att bara medborgare som är personligt berörda kan stämma någon för att ha "kränkt allmänhetens känslor".

Lagen implementeras dock godtyckligt och i dagsläget kan medborgare påstå sig vara representanter för en viss folkgrupp, muslimer, egyptier etc och ta vem som helst till domstol – inklusive exempelvis ett TV-program. Lagen missbrukas för att nå kändisskap och göra staten en tjänst och senare bli belönad.

Sociala medier går inte heller fria. 2012 dömdes bloggaren Albert Saber till tre års fängelse för att ha postat en länk till trailern för den omdebatterade Muhammedfilmen "Innocence of muslims" på sin privata Facebooksida.

Källa: Arabic Network for Human Rights Information, ANHRI.

Människorättsadvokaten Gamal Eid.

Hanan Fekry, redaktör på den kristna veckotidningen Watani och medlem i journalistsyndikatets styrelse.

May Mahmoud, journalist på islamiska månadsmagasinet Muchtar Islami som polisanmält Hanan Fekry efter en debatt.

Hopp och fruktan för Egyptens

Trakasserier och våld är en del av vardagen för homosexuella i Egypten. Revolutionen har dock skapat en tillfällig tidsfrist då myndigheterna varit upptagna med att stävja oroligheter. Islamisternas ökade inflytande gör dock att många är oroliga inför framtiden.

Text och bild: Leo Stolpe Törneman och Gonzalo Peña Rojas

Året är 2011 och slagorden ekar mellan höghusen i Kairo. På Tahrirtorget ska en demonstration snart börja. Folk står i grupper och samtalar eller

diskuterar politik över en kopp te vid något av tälten. En ung man vandrar in på torget, hans pudrade hy och läppstift drar till sig omgivningens blickar. Någon ropar "Khawal". En liten grupp män frigör sig från folkmassan och följer efter honom. Glåporden blir hårdare, och det dröjer inte länge innan de byts ut mot sparkar och slag. Han kan inte fly undan, de har bildat en ring kring honom och sparkarna fortsätter trots att han redan fallit omkull. Några av åskådarna får nog, de bryter sig in i ringen och stoppar misshandeln. Mannen gråter öppet, blod, tårar och damm blandas i hans trasiga ansikte. De frågar honom varför han kommit dit.

– Jag hade inget val, jag är så ensam, jag vill bara ha kärlek, svarade han.

Så berättade en homosexuell man om vad han såg på Tahrirtorget. Ingen av de homosexuella vi har talat med i detta reportage har velat delta med sina riktiga namn.

Homosexualitet är inte förbjudet i Egypten men ändå förföljs de. Polisen har använt sig av lagar mot prostitution, satansdyrkan och sedeslöshet för att arresteras homosexuella. Många egyptier ser samkönat sex som ett brott

mot sina religiösa åskådningar och våldsytringar mot homosexuella är inte ovanliga. Khawal betyder egentligen manlig magdansare men används som ett nedsättande ord för feminina män och homosexuella.

– Det egyptiska samhället har alltid varit homofobiskt och är det fortfarande, inget har förändrats, säger Mustaffa.

Han är 24 år och aktivist inom queer-feminism och mänskliga rättigheter i Egypten. När Mustaffa var nio år kom hans far på honom när han kysste en annan pojke. Pappan tog med Mustaffa hem, höll honom utanför balkongräcket

och sade att han skulle döda honom om han växte upp och blev homosexuell.

Vi möter Mustaffa på en bar i centrala Kairo tillsammans med ett tiotal av hans vänner. De skrattar och lätta beröringar och teatraliska slängkyssar studsar mellan deltagarna. Rösterna dränks i sorlet från ett hundratal andra män och kvinnor i lokalen. I kvarteren runt Tahrirtorget finns en blandning av subkulturer, turister och ett välkänt uteliv som har gjort området till en fristad för homosexuella.

Efter revolutionen har den egyptiska gayrörelsen blivit mer synlig enligt Mustaffa: I flera städer har homosexu-

»I flera städer har homosexuella börjat organisera sig och i Kairo har den lesbiska scenen expanderat.«

Den egyptiska revolutionen med Tahrirtorget som centrum födde ett hopp om frihet för många marginaliserade grupper, däribland homosexuella.

homosexuella

ella börjat organisera sig och i Kairo har den lesbiska scenen expanderat.

– I nuläget är polisen upptagen med oroligheterna efter revolutionen, säger han.

Enligt Egyptiska initiativet för personliga rättigheter, EIPR, har antalet dokumenterade arresteringar av homosexuella minskat under oroligheterna som pågått åren kring revolutionen.

Mustaffa och många andra som vi pratat med, är dock oroliga att detta är en tillfällig frist och att repressionen mot de homosexuella kommer att öka. Många ser ingen framtid i Egypten och har flyttat till andra länder.

Dalia Abd El-Hameed är ansvarig för sexualitetsfrågor på EIPR. Hon förklarar att eftersom homosexualitet inte är förbjudet i landet arresterar polisen människor med hjälp av andra lagar. Detta gör det svårt att veta hur många som har arresterats på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.

Enligt EIPR har dock ett nytt hot vuxit fram mot homosexuella. Medborgargrupper har spontant eller organiserat börjat angripa människor de anser vara sedeslösa. Det kan vara allt från homosexuella till kvinnor utan slöja och män de tycker ser feminina ut

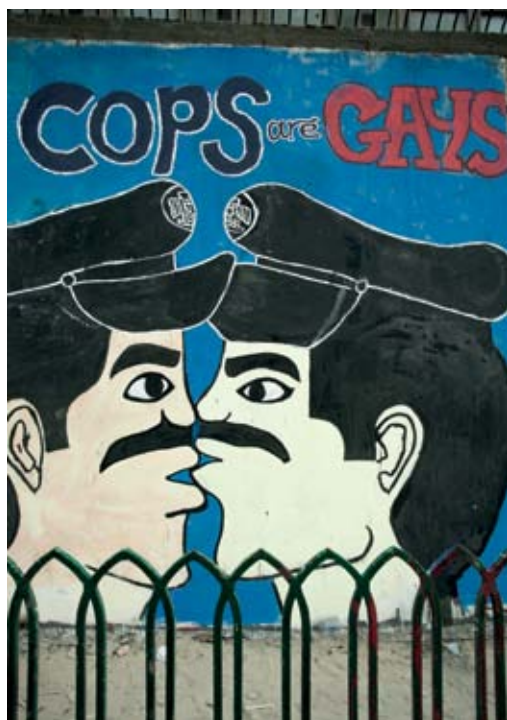
– Medborgargården och medborgaringripanden är ett större hot än polisen, säger Dalia Abd El-Hameed.

Ali sitter i soffan i sin lägenhet i Dokki, en medelklassförort till Kairo. Fönstret står öppet och en lätt bris bär med sig fågelkvitter och något enstaka motorljud.

– Under revolutionen kände jag mig så lycklig, det var första gången jag gick ut på gatorna och demonstrerade. Det kändes som om vi kunde skapa riktig förändring och övergreppen mot homosexuella var förbi oss, säger Ali.

Han är själv homosexuell och kämpar för rättigheter för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner i Egypten.

Många hbtq-aktivister drogs precis som Ali med i den våg av hoppfullhet som följde revolutionen. Den 1 december 2011 planerades ett demonstrationståg för homosexuellas rättigheter

Homofobi används här för att förlöjliga landets poliskår: "Poliser är bögar".

på Tahrirtorget. Marschen blev aldrig av, delvis på grund av kritik från andra aktivister som ansåg att HBTQ-frågor inte var revolutionens syfte. En grupp aktivister försökte starta Egyptens första gaymagasin på nätet kallat Ehna. Bara några veckor före presidentvalet och med endast ett nummer publicerat, lades tidningen ned av säkerhetsskäl. För Ali började hoppet falna efter fler och fler historier om misshandlade homosexuella och gruppvåldtäkter av kvinnor mitt på Tahrirtorget.

Dagen då Muslimska brödraskapets ledare Muhammad Mursi blev president fick Ali nog.

– Jag gjorde något galet, jag satte piercingar i öronen, tog på mig shorts och en rosa t-tröja. Jag tog min regnbågsflagga och gick ner till Tahrirtorget. Jag trodde jag skulle hamna i bråk men folk verkade inte förstå, någon frågade till och med om detta var den nya egyptiska flaggan.

– Nej, sade jag, det är en flagga som symboliserar fred.

Striden om vem som har tolkningsföreträde för revolutionen pågår fortfarande i Egypten. Inte långt från Tahrir-

torget har någon målat en stor bild på två mustaschprydda poliser som kysser varandra. Över dem står texten "poliser är bögar" i stora bokstäver. En sen natt målade en vän till Ali över texten och skrev istället "Homofobi är inte revolutionärt".

Ali är enig med många andra aktivister vi talar med; det är ännu inte tid för en öppen homorörelse med Prideparader på Kairos gator.

– Först måste vi säkra medborgerska rättigheter som fungerande rättssystem och yttrandefrihet, säger Ali.

Mustaffa tycker att homosexuella bör fortsätta arbeta i det fördolda och bygga upp en gräsrotsrörelse underifrån. Även om förverkligandet av hans dröm om ett fritt, jämställt Egypten ser ut att dröja vill han inte lämna landet:

– Hade jag prioriterat min personliga säkerhet så skulle jag lämnat Egypten efter revolutionen. Men skulle vi alla lämna Egypten nu så kommer framtida generationer att anklaga oss för att vi flydde. ■

Fakta

I början av 2000-talet började de egyptiska myndigheterna arresterera homosexuella i stor skala. 2001 arresterades 52 misstänkta homosexuella män på en festbåt i Nilen. Männerna misshandlades och tvingades genomgå kroppsundersökningar med syfte att fastställa deras sexuella läggning.

Efter att Muhammad Mursi installerades som president har ett par fall av polisingripanden mot homosexuella rapporterats. I oktober 2012 togs fyra män tillfånga av en folkmassa i Kairo. Männerna anklagades för att ha haft sex i en bil och misshandlades innan de överlämnades till polisen.

I november 2012 arresterades sju män i Kairo misstänkta för att ha haft en fest för homosexuella. Männerna åtalades för satansdyrkan och flera av dem satt fängslade i 30 dagar.

Egyptens nya konstitution från 2011 definierar inte sexuell läggning som en diskrimineringsgrund och den egyptiska regeringen fortsätter att motarbeta en FN-deklaration som fördömer diskriminering mot homosexuella.

»Medborgargården och medborgaringripanden är ett större hot än polisen.«

»Vi slåss inte för frihet längre,

Solen sänker sig över det stålgrå havet vid Banda Aceh i norra Sumatra. Här drog tsunamin in 2004 och banade väg för freden. Någon rättvisa för alla de brott som begicks under kriget har dock inte skipats och ännu finns ingen sanningskommission.

Text & bild: Charlotte Simonson

Nere vid stranden Ulee Lheu i provinsen Acechs huvudstad Banda Aceh stannar invånare till med motorcykeln för en läsk och grillad majskolv.

Nakna barn leker i vattenbrynet.

På andra sidan vägen växer gräset över en massgrav.

Här drog tsunamin in 2004 och tog med sig allt, människor och egendom, vapen och materiel. Den släckte liv men öppnade också för nya fredsförhandlingar mellan den indonesiska regeringen och GAM-gerillan.

Tsunamin ödelade Banda Aceh men skapade också freden.

Ninas man var icke-stridande medlem i GAM och försvann för tio år sedan.

Vid freden 2005 överlämnade gerillan sina vapen, Aceh fick utökat självstyre och omvärlden såg lättad och belåten på. I fredsavtalet gavs fler löften som drygt åtta år senare inte uppfyllts.

I Banda Aceh sitter den lokala parlamentsledamoten Nurzahri i ett mötesrum med mörk heltäckningsmatta och träfanér och stångar huvudet mot den indonesiska regeringen. Han vill få till stånd den sanningskommission som lovats folket men regeringen i Jakarta har sin ståndpunkt klar – de tänker vänta in nationella lagändringar.

– Den nationella processen går inte framåt. Det finns ett ganska gravt motstånd, säger Nurzahri.

På ett individuellt plan är motståndet lätt att förstå. Merparten av Indonesiens regering var med på den tiden då statens armé begick stora övergrepp mot befolkningen i Aceh.

Under 29 år förde GAM-gerillan, många tusen beväpnade kvinnor och män, sin kamp från bergen. Det som börjat som ett uppror av en liten grupp hade under 1990-talet växt till en massrörelse med brett folkligt stöd för ett självständigt Aceh. Indonesien svarade som en hotad militärstat brukar göra. Under framför allt 1990-talets militära operatio-

ner i provinsen var mord, tortyr och försvinnanden vardag.

Hos 68-åriga Nina finns efter tio år ännu en ynka gnutt hopp och tvivel men hon antar att hennes man, som var icke-stridande GAM-medlem, är död.

– Annars skulle han ju ha kommit hem efter freden, eller hur? säger hon och tittar frågande på mig.

Nina säljer vatten och cigaretter från ett träskjul intill vägen nära flygplatsen i Banda Aceh. Några få varor finns framme. Hon har inte fler. Den natten då ett dussin soldater stormade in i huset och tog med sig maken var den minsta av de fem barnen ett spädbarn som amrades. Den äldsta var åtta år.

– Jag visste inte vem som skulle hjälpa mig. Jag är inte från trakten och har ingen familj här, säger hon.

Under kriget begick båda sidor grova brott mot mänskliga rättigheter. Människoräts-organisationen Kontras Aceh har dokumenterat 190 fall av försvinnanden och ordföranden Destika Gilang menar att en sanningskommission måste skapas medan minnena finns kvar. Genom kampanjer har organisationen visat att folk är redo att vittna.

– Om inte regeringen gör upp med

vi slåss för rättvisa»

det förflutna är vi rädda att historien upp-
repar sig. Våld skapar våld. Fredsprocen-
sen måste fortsätta, säger Destika Gilang.

Detsamma uttrycker Amnesty Inter-
national i en rapport, publicerad den 18
april, där vikten av att staten står fast vid
sina löften om sanning och upprättelse
till offren lyfts fram. Annars riskerar
spänningarna att öka och våldet kan bri-
sera igen, varnar Amnesty.

Regeringen i Jakarta har dock ännu
inte erkänt några brott i Aceh.

Kontrasmedarbetaren Syamsul Bari,
27 år, är från Lhokseumawe i norra
Aceh, där gerillan var stark och offren
för militärens repressalier många. Han
minns en söndag i januari 1999, då
han var 13 år och flera bybor sköts ihjäl
av soldater. De hade protesterat mot en
tvångsförflyttning. Några tvingades kli-
va på bilflak för att senare torteras med
elektricitet. Andra hämtades i byn ett
par dagar senare.

Syamsul Bari ger inte mycket för
freden:

– Det är fred mellan GAM och indo-
nesiska regeringen men inte för folket.
De frågade inte efter oss när de slöt avta-
let. Under kriget brändes hus, egendom
plundrades, kvinnor våldtogs framför
mor och far. Vad har vi fått i kompensaa-
tion? Var är rättvisan?

Detsamma frågar sig exgerillasolda-
ten Chalidan. Han sitter på en veranda
till ett enkelt trähus, mitt i ett lerigt ris-
fält, med den traditionella Acehkniven
”rencong” nerstucken i jeansen. Det är
åratal sedan han kom ner från bergen

och hans gamla vänner har fått politisk
makt men hans kamp är inte över.

– Vi slåss inte för frihet längre, vi slåss
för rättvisa, säger han.

Acehflaggan är hissad och ur det
bruna vattnet nedanför huset sticker ri-
set upp. Jorden i Aceh är rik och olje- och
gasutvinning har länge varit en kassako
för Indonesien men många lokalinväna-
re lever nära svältgränsen. För GAM-rö-
relsen var den ojämlika fördelningen ett
bränsle i motståndskampen. Ett villkor
i fredsavtalet var att 70 procent av intäk-
terna från Acehs naturtillgångar skulle
tillfalla provinsen.

– Folket har inte fått det vi frågade ef-
ter. Om det inte finns någon rättvisa, vad
ska vi då ha fred för? säger Chalidan.

I den lokala parlamentsbyggnaden
i Banda Aceh sitter Nurzahri i mötes-
rummet med ett glänsande armbands-
ur och räknar ner tiden till valet nästa
år. En sanningskommission måste
komma till stånd innan dess, annars
förlorar de sina mandat, tror Nurzahri:

– Invånare har demonstrerat här
utanför och ropat: ”Var är min döda
make, mitt försvunna barn? Vem är för-
övaren?” Rösterna från dem fortsätter att
strömma in. Vi kan inte vänta längre.

I nära samarbete med lokala män-
niskorättsorganisationer som Kontras
satsar nu parlamentet i Aceh på en san-
ningskommission på ett lokalt plan –
med eller utan nationellt stöd.

– Vi är redo, säger Nurzahri.

Acehneserna är ett provat folk. På en
av Banda Acehs uteserveringar samlas

»Under
kriget
brän-
des hus,
egendom
plund-
rades,
kvinnor
våldtogs
framför
mor och
far.«

Fakta/ Aceh

Aceh har en lång historia av mot-
stånd mot yttre styre, bland annat
mot kolonialmakten Nederländerna
och, efter 1945, den indonesiska
staten.

GAM (*Gerakan Aceh Merdeka*,
Acehs befrielse rörelse) bildades
1976, då Hasan di Tiro förklarade
Aceh självständigt. Han levde
därefter i exil i Sverige, liksom bland
andra Zaini Abdullah, nuvarande
guvernör i Aceh.

Under 1990-talet intensifierade
Indonesien sina militäroperationer i
Aceh. Stödet för GAM växte.

2001 gav Indonesien Aceh visst
självstyre, med rätt att införa Shari-
alagar och att öppna för utländska
investeringar. Samtidigt forsatte
våldet och 2003 infördes undan-
tagstillstånd.

Fred slöts mellan GAM och In-
donesien 2005, efter förhandlingar
ledda av finländaren Martti Ahti-
saari. Uppskattningsvis 10 000–
30 000 människor, de flesta civila,
hade då mist livet i konflikten.

Aceh är en av Indonesiens
fattigaste provinser, trots rika
naturtillgångar. Majoriteten av de
4,5 miljoner invånarna är mus-
limer. Sedan 2001 har ett antal
Shariarelaterade ”qanuns,” lokala
lagar, införts. Senast 2009 infördes
förbud mot bland annat fysisk när-
het mellan ogifta och mot homo-
sexualitet. Ett straff är pryglning. I
april 2009 vann Partai Aceh (Aceh-
partiet) det lokala parlamentsvalet.

Aceh låg närmast epicentret för
tsunamin i Indiska oceanen den
26 december 2004. Minst 170 000
människor dödades i tsunamin
och fler än 500 000 blev hemlösa i
Aceh. Delar av Banda Aceh utra-
derades helt, liksom flera städer i
provinsen.

Chalidan, i mit-
ten, var gerilla-
soldat i GAM.

ungdomar kring små koppar med ny-
malet kaffe och sötsaker. De skämtar och
retas, tjuvar till och slår sig på knäna.

En av dem är Eddie, vars mor och två
syskon togs av vägen. ”Man måste ha ro-
ligt,” säger hans kompis.

De synliga spåren efter tsunamin är
nu turistattraktioner. Nere vid stranden
är vägen nylagd och husen byggda av bi-
ståndspengar. Efter tsunamin hamnade
Aceh i världens blickfång och det ström-
made in dollar. Somliga blev rika, andra
har ännu inte fått ett nytt hus. Och under
ytan finns sår som inga dollar kan läka. ■

Farligaste landet för journalister

FOTO: MOHAMED IBRAHIM / SHAAM NEWS NETWORK / REUTERS / SCANPIX

Många av bilderna från krigets Syrien kommer från aktivister eller så kallade medborgarjournalister. Bilden sågs visa FSA-soldater i Homs den 5 april.

I Syrien fortsätter inbördeskriget medan Ryssland och USA arbetar för att få till stånd en fredskonferens i juni. Regeringsarmén har under våren haft flera militära framgångar medan olika islamistiska grupper bland rebellerna har ökat sitt inflytande. Strider har också förekommit mellan FSA, Fria syrisk armén och Jahbat al-Nusra, som har förklarat att de är en del av al-Qaida. Inbördeskrigets sektaristiska och religiösa sida har förstärkts och antalet flyktingar fortsätter att öka dramatiskt.

Syrien är idag det farligaste landet i världen för journalister, konstaterade Amnesty i rapporten "Shooting The Messenger. Journalists targeted by all sides in Syria" som publicerades den 3 maj. Sedan konflikten inleddes år 2011

beräknas mellan 44 och 100 personer som haft anknytning till medarbetare ha dödats. I rapporten redogörs detaljerat för hur regimen fängslat och torterat journalister och rebellerna anklagas för att i avsiktliga attacker ha dödat minst tolv journalister. Flera journalister som har anklagats för att vara regimvänliga har också kidnappats och torterats av rebellgrupper. Även medieaktivister som tillhör oppositionen har fängslats av rebeller.

– Dessa medvetet utförda attacker mot civila och journalister är krigsbrott som de ansvariga måste ställas till svars för, sade Ann Harrison, biträdande chef för Amnesty Internationals Mellanöstern- och Nordafrikaavdelning.

Ulf B Andersson

Nyheter

Attacker på IDAHO

Den 17 maj är IDAHO, en internationell kampanjdag mot homo- och transfobi. I år pekade FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon i ett budskap inför ett IDAHO-evenemang i Nederländerna, där drottning Mxima' var närvarande, på "det fruktansvärda våld" som drabbar homosexuella och transpersoner. Ban Ki-moon sade att "drakoniska lagar som kriminaliserar och straffar hbt-personer måste ersättas av lagar mot diskriminering". IDAHO har fått allt större spridning och i år hölls evenemang i ett 100-tal länder.

I Ryssland våldtogs, mördades och stympades 23-åriga hbt-aktivisten Vladislav Tornovoi den 10 maj i Volgograd. Minnet av honom lyftes fram när 150 personer den 17 maj samlades i en park i St Petersburg. Efter tio minuter avbröts ceremonin då motdemonstranter kastade småsten och rökpuffar. Bland motdemonstranterna fanns Vitaly Milonov, stadsfullmäktigeledamot som skrev den lag som förbjuder homosexuell propaganda i staden.

I Georgien blev det våldsamt när

tusentals motdemonstranter, däribland ortodoxa präster, gick till attack mot hbt-aktivister som hade samlats i Pusjkin-parken i Tbilisi. 17 personer, däribland tre poliser och en journalist skadades i upploppen.

– Polisen verkar ha varit oförberedd och misslyckades liksom förra året att säkerställa att hbt-aktivisterna kunde använda sin yttrandefrihet, sade John Dalhuisen från Amnesty.

I Kina grep polis aktivister i städerna Guangzhu och Changsha när de försökte uppmärksamma IDAHO.

Ulf B Andersson

Komorererna går till ICC

Det lilla öriket Komorererna i Indiska oceanen brukar bara hamna i nyhetsrubrikerna när det är kupper eller invasioner på gång. Sedan självständigheten från Frankrike 1975 har landet något av afrikanskt rekord med ett 20-tal kupper och kupp försök inte sällan iscensatta av den franske legosoldaten Bob Denard. Denard avled år 2007 men i slutet av april uppgavs att en av Denards medarbetare, Patrick Klein, var inblandad i en ny plan för att störta regeringen. Ett tiotal personer togs in för förhör medan ett tusental personer demonstrerade i huvudstaden Moroni för stabilitet och fred i landet.

Den 14 maj hamnade dock Komorererna i den internationella storpolitiken. Då meddelade Fatou Bensouda, chefsåklagare vid ICC, internationella brottmålsdomstolen i Haag, att en preliminär undersökning har inletts mot Israels räd mot fartyg som år 2010 försökte bryta Israels blockad av Gaza. Nio turkiska medborgare dödades ombord på fartyget Mavi Marmara och de övriga personerna i GazafloTTan, däribland ett antal svenskar från Ship to Gaza, fördes till fångenskap i Israel.

Komorererna är anslutet till ICC sedan år 2006 då Romstadgan rati-

ficerades. Fartyget Mavi Marmara var registrerat i Komorererna och en turkisk advokatbyrå har träffat Fatou Bensouda för att lägga fram Komorerernas syn på att angreppet ägde rum på komoriskt territorium och därmed faller under ICC:s jurisdiktion. Åklagarna i ICC ska nu ta ställning till om man ska gå vidare med fallet.

Israel är inte anslutet till Romstadgan och trots en begäran från Palestinska myndigheten om att utreda krigsförbrytelser i samband med Gazakriget 2008–09 har ICC inte velat fatta beslut om Palestina ska ses som en part till Romstadgan.

Ulf B Andersson

FOTO: MARTINE PERRET/FN

En medlem i Minurso samtalar med en grupp västsaharier.

Västsahara: Inget MR-mandat

Den 25 april riktade Amnesty skarp kritik mot FN:s säkerhetsråd sedan FN:s mission i Västsahara, Minurso, förlängts ytterligare sex månader utan att ett människorättsuppdrag tillfogats dess mandat. Sedan 1991 har Minurso övervakat en vapenvila mellan Marocko och den västsahariska självständighetsrörelsen Polisario med syfte att också organisera en folkomröstning. Den tidigare spanska kolonin annekterades av Marocko 1976. I år hade USA tagit initiativ till ett resolutionsförslag om att Minurso skulle övervaka och rapportera om människorättsituationen i området.

Det ledde till ilska reaktioner i Marocko med uppmaningar till demonstrationer utanför USA:s ambassad och Mustapha Khalfi, Marockos kommunikationsminister, varnade för att "detta är en attack mot Marockos nationella suveränitet som kommer att få negativa konsekvenser för stabiliteten i hela regionen". Marocko meddelade också att landet drog sig ur den gemensamma militärövning, "African Lion 2013", som skulle hållas med styrkor från USA.

Efter intensiv marockansk diplomatisk verksamhet backade USA och den

25 april förlängde FN:s säkerhetsråd Minursos mandat med ett år utan att FN ska övervaka mänskliga rättigheter. Istället uppmanar säkerhetsrådet Marocko och Polisario att "fortsätta sina respektive ansträngningar att stärka främjandet och skyddet av mänskliga rättigheter i Västsahara och flyktinglägren i Tindouf".

Amnesty var besviken och Philip Luther, chef för Amnestys avdelning för Mellanöstern och Nordafrika, ansåg att säkerhetsrådet missat "ett historiskt tillfälle". Amnesty har kritiserat de marockanska myndigheterna för övervåld mot demonstranter, inskränkningar i yttrande – och mötesfrihet och påstådd tortyr. Amnesty påpekar också att människorättsituationen i Tindouf i Algeriet är dunkel då lägren kontrolleras av Polisario och inga oberoende MR-observatörer finns på plats.

En Amnestydelegation som besökte Västsahara i slutet av april observerade hur marockanska säkerhetsstyrkor kastade sten på demonstranter. Den 16 maj krävde Amnesty att uppgifterna om tortyr mot sex demonstranter, däribland 17-åriga El Hussein Bah, ska undersökas.

Ulf B Andersson

Nya dödsoffer i Västpapua

Den 1 maj var det 50 år sedan FN:s temporära administration lämnade över styret av Nederländska Nya Guinea till Indonesien. På 50-årsdagen hölls demonstrationer runt om i Västpapua där flaggan Morning Star hissades för att visa stöd för självständighet. I Sorong öppnade indonesiska styrkor eld mot aktivister och Abner Malagawak och Thomas Blesia dödades. Några

dagar senare avled även Salomina Kalaibin av de skador hon hade fått. Minst 22 personer greps i städerna Biak och Timika.

– Tre aktivisters död är en stark påminnelse om det höga priset som betalas i Papua för att ge uttryck för sin åsikt, sade Amnesty och krävde en utredning.

Även FN:s människorättschef Navi Pillay protesterade.

Ulf B Andersson

Nytt i korthet:

Inga kvinnor i valet i Iran

30 kvinnor hade anmält sin avsikt att ställa upp i presidentvalet i Iran den 14 juni 2013. Våktarrådet har nu beslutat att kvinnor inte får ställa upp. Ofattbart, anser Amnesty och pekar på att detta beslut strider mot Irans författning.

Papua Nya Guinea: Dödsstraff ska stoppa våld

Den 15 maj framträdde Papua Ny Guineas premiärminister Peter O'Neill inför ett tusental personer på Sir John Guise-stadion i huvudstaden Port Moresby och sade att attackerna mot kvinnor har fört skam över nationen. Han bad å regeringens vägnar om ursäkt. De senaste månaderna har landet skakats av flera uppmärksammade våldsdåd, bland annat då en kvinna anklagad för häxeri brändes till döds inför hundratals åskådare.

– De senaste tre månaderna har vårt land sett oskyldiga kvinnor och barn lida i händerna på dem som inte förtjänar att finnas här på jorden. Nu får det vara nog, sade Peter O'Neill.

Regeringen kommer nu att lägga ett lagförslag om att avskaffa den så kallade häxerilagen, vilket har gett straffrabatt vid mord. Det kommer också att föreslås att dödsstraff ska tillämpas och att arkebusering ska användas som metod. Senaste gången någon avrättades i landet var 1954.

Amnesty i Kroatien lägger ned

Medan Kroatien snart blir medlem i EU har Amnesty International förlorat en sektion. Amnesty i Kroatien har beslutat att ställa in sina aktiviteter och inleda en konkursprocess. Bakgrunden är rättsliga processer från tidigare anställda. Amnestys sektion i Kroatien har de senaste åren ökat sin aktivism och har både arbetat för ekonomiska och sociala rättigheter i hemlandet och har deltagit i internationella kampanjer.

Fortsatt utgivning av Amnesty Press

Styrelsen har sedan våren 2012 utrett frågan om Amnesty Press roll i organisationen. Vid sitt möte i mars beslöt styrelsen att tidningen ska fortsätta utges och att tidningen "leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare". Tidningen ska enligt beslutet vara "ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar". Två ledamöter reserverade sig mot beslutet.

Aktuella nyheter och reportage från Amnesty Press finns på amnestypress.se

Unik folk- mordsdom

Strategin att bekämpa gerillan i Guatemala 1982–83 var folkmord. De facto-statschefen Efraín Ríos Montt var arkitekten bakom planen och dömdes till 80 års fängelse. Den 20 maj upphävde dock författningsdomstolen med tre röster mot två domen. Rättegången ska nu tas om.

Text: Jocke Nyberg

Efraín Ríos Montt lyssnar den 10 maj när han döms. Nu ska rättegången göras om.

Den 10 maj dömdes Ríos Montt, 86, i en första domstolsinstans till 50 års fängelse för folkmord och 30 års fängelse för brott mot mänskligheten.

Domen är unik på flera sätt, inte bara därför att det är första gången en nationell domstol har dömt en före detta statschef för folkmord. Domen slår fast att massakrerna var en strategi som byggde på en historisk och strukturell rasdiskriminering av de cirka 50 procent av landets invånare som tillhör mayafolken.

Den är också unik därför att två nationella människorättsorganisationer – den advokatorierade CALDH och anhängigorganisationen AJR – var målsägarbiträden och drivande i processen. I praktiken var det CALDH som byggde upp åklagarämbetets kapacitet att genomföra åtalet.

Att svenska biståndsmedel möjliggjorde detta långsiktiga arbete tillför ytterligare en dimension. För dem som efterlyser resultat av MR-bistånd är folkmordsrättegången ett gott exempel.

– Det tog oss 13 år att förbereda åtalet, berättar en av de advokater på MR-organisationen CALDH som deltog i hela processen för Amnesty Press..

Genom sin nuvarande tjänst i staten vill han inte framträda med namn.

– Vi hade stöd av Sverige, genom Diakonia, och Holland hela tiden. Det finansierade våra jurister som samlade vittnesmål och tekniska bevis och som inte lät sig nedslås av att flera åtalsförsök misslyckades. När viljan infann sig hjälpte sedan åklagarmyndigheten till med kopieringsmaskiner, datorer, möbler och inte minst utbildning eftersom åklagarna saknade elementära kunskaper om grova människorättsbrott och internationell straffrätt. Vi bidrog också till att stärka organiseringen av de överlevande och deras anhöriga.

– När domarna så småningom frågade efter bevismaterial lämnade vi över 36 plastlådor av mjölkbackstorlek med bevismaterial: vittnesmål, sakutlåtanden om särskilda förhållanden och resultaten av de rättsantropologiska utgrävningar som den Sverigestödda stiftelsen FAFG hade genomfört i just ixilområdet. Där fanns fotografier och analyser av skelett som visade att ixilkvinnor med barn på ryggen hade skjutits på nära håll och dumpats i massgravar.

Åtalet mot Ríos Montt och hans militära underrättelsechef Mauricio Rodríguez Sánchez, som frikändes av domstolen, gällde massakrer på 1 771 invånare samt sexuellt våld mot kvinnor och tortyr i ixilområdet som utgör

en geografisk triangel i tre kommuner i nordvästra Guatemala.

Rättegången startade den 19 mars och var flera gånger nära att avbrytas genom försvarsadvokaternas strategi att ständigt påpeka procedurfel. Att en av domarna försökte få åtalet nedlagt och inte heller lydde konstitutionsdomstolens order visade på möjligheterna till politiskt inflytande i processen.

Att domen kommer att överklagas anses självklart. Den enda gången Ríos Montt själv tog till orda bedyrade han sin oskuld och hävdade att syftet med arméns aktioner var att återfå förtroendet för staten bland befolkningen.

I folkmordsdelen av domen ingår att den guatemalanska staten ska gottgöra de överlevande och anhöriga, liksom att de högsta representanterna för staten ska be om förlåtelse. Flera minnesmonument i Ixil ska byggas och staten måste sprida information om folkmordet i förebyggande syfte så att något liknande aldrig mer kan hända.

Under det inbördeskrig som pågick i Guatemala mellan 1960 och 1996 beräknas omkring 200 000 personer ha dödats. Flera andra åtal för massakrer och utomrättsliga avrättningar mot både före detta militärer och gerillaledare väntas. ■

»Det tog oss 13 år att förbereda åtalet.«

Två av tre dödsdömda män går upp för trappan till den offentliga hängning som genomfördes i Kuwait den 1 april. Det var den första avrättningen i landet sedan maj 2007.

Den 10 april publicerades Amnestys årliga rapport om dödsstraffet i världen. Rapporten konstaterar att den globala trenden under 2012, trots vissa bakslag, fortsätter mot ett avskaffande av dödsstraffet. En rad folkrika länder har dock återupptagit avrättningar.

Text: Joakim Högström

FOTO: YASSER AL-ZAYYAT/AFP/SCANPIX

Avrättningar återupptas i fler länder

Enligt statistiken som presenteras i Amnestys rapport slopar fler och fler länder dödsstraffet. En positiv trend kan skönjas genom att exempelvis Vietnam och Singapore brutit mot traditionen genom att inte genomföra avrättningar under året. Dessutom har Mongoliet anslutit sig till ett internationellt fördrag om att avskaffa dödsstraffet, Benin avskaffade det i sin lagstiftning och Ghana lovade att dödsstraffet inte ska finnas med i den nya konstitutionen. Sett till ländernas folkmängd påverkar dessa goda nyheter ungefär 122 miljoner människor.

Under 2012 avrättades minst 682 personer i 21 länder jämfört med 680 i lika många länder år 2011. Mörkertalet är dock sannolikt stort eftersom flera länder hemlighåller statistik. För tio år sedan, år 2003, var antalet länder som avrättade 28. Så ur ett längre perspektiv har det har skett en klar minskning i antalet länder som genomför avrättningar.

De fem länder som genomförde flest avrättningar förra året var Kina, Iran, Irak, Saudiarabien och USA. Vad gäller Kina så finns det inte ens ett uppskattat antal utan bara ett + i rapporten. Det beror på att det avrättas tusentals människor i landet varje år men att staten håller statistiken hemlig och att Amnesty omöjligt kan bekräfta ett specifikt antal. I Iran

bekräftades 314 avrättningar, men utöver dessa sker enligt rapporten många avrättningar i hemlighet. I Irak bekräftades 129 avrättningar, vilket nästan var en fördubbling från föregående år då 68 avrättades. I Saudiarabien avrättades minst 79 medan USA avrättade 43 personer. I Gambia, där ingen hade avrättats sedan 1985 och som en period hade avskaffat dödsstraffet, avrättades överraskande nio dödsdömda fångar i augusti.

Även om fler länder avskaffar dödsstraffet och färre länder genomför avrättningar sett över tid, så ser situationen i världen dystert ut. Rapporten lyfter visserligen fram att två tredjedelar av världens länder har avskaffat dödsstraffet genom lag eller i praktiken. Om man istället för att räkna antalet stater tittar på antalet människor som påverkas ser det mörkare ut. Ett dystert faktum är att avrättningar återupptogs i länder som Indien, Japan och Pakistan, som alla tillhör världens tio folkrikaste länder. Majo-

riteten av världens befolkning bor i länder som fortfarande använder dödsstraffet.

Av världens 10 folkrikaste länder – Kina, Indien, USA, Indonesien, Brasilien, Pakistan, Bangladesh, Nigeria, Ryssland och Japan – är det bara två som inte använder dödsstraffet. Dessa länder omfattar majoriteten av världens befolkning eller nästan fyra miljarder människor.

Efter att rapporten sammanställdes har händelseutvecklingen varit fortsatt negativ.

Japan har fortsatt med avrättningar under 2013. Kuwait verkställde 1 april sina första avrättningar på sex år. Indonesien har i år återupptagit avrättningar efter fyra års uppehåll och fram till 17 maj har fyra personer avrättats. I Indien har presidenten, med omedelbar verkan, godkänt att dödsstraff även ska kunna utdömas för våldtäkt. Den 19 april 2013 arresterades sex personer i Taiwan trots att landet tidigare sagt sig vara på väg mot ett avskaffande av dödsstraff. I Irak avrättades den 17 april 21 personer och det uppgavs att justitiedepartementet förberedde ytterligare 150 avrättningar. Dessutom har Zimbabwe anställt en ny bödel.

Situationen i världen vad gäller dödsstraff är alltså allvarlig och en rad folkrika stater visar inga tecken på att vara på väg att avskaffa det. ■

»I Gambia avrättades överraskande nio dödsdömda fångar i augusti.«

Mindanao – ska freden äntl

Kriget på Mindanao i södra Filipinerna är över sedan regeringen och gerillarörelsen MILF i höstas skrev under ett fredsavtal. Den muslimska autonoma regionen Bangsamoro är på väg att skapas.

Text: Johan Augustin Bild: Jonas Gratzner

Det är en stor dag i mitten av januari för invånarna i den lilla byn Simuay i Maguindanao, provinsen som blev känd vid masakern år 2009 då 58

människor sköts till döds, däribland många journalister. Detta är en av de minst utvecklade provinserna på Mindanao med en muslimsk befolkning som utgör 85 procent. På skyltar längs vägen genom byn finns budskapen "Live Bangsamoro" (vilket syftar på den autonoma muslimska regionen som i framtiden ska utgöra fem provinser) och "Peace not war". Idag är Filippinernas president Benigno Aquino i Simuay och vägen kantas av förväntansfulla bybor som hoppas få en glimt av honom samtidigt som dånande helikoptrar bevakar skyn.

President Aquino ska hålla tal om framtiden efter att han och MILF, *Moro Islamic Liberation Front*, den 15 oktober förra året skrev under ett fredsavtal.

Här ska Bangsamoro, en autonom muslimsk region, bildas.

»Jag drömmer om mitt eget hus.«

Igår hölls en presskonferens då presidentens chefsförhandlare och närmaste medarbetare, samtliga fyra kvinnor, fastslog att Bangsamoro kommer att få en "ekonomisk boost" när handeln kan ske utan att hindras av oroligheterna som tidigare har plågat området. När det blir känt att Amnesty Press finns på plats, blir det dock stopp för att få närvara vid presidentens presskonferens, med motiveringen att "Amnesty inte finns med på listan över erkända organisationer".

Simuay räknas som det regionala centret för MILF i provinsen och det

uppskattas att det finns ett par tusen gerillasoldater i området: Många av dem står nu på lastbilsflak i den gassande förmiddagssolen, fullt beväpnade med k-pistar och granatkastare som en styrkedemonstration.

– De vill visa regeringen att de fortfarande har gott om vapen och inte är rädda för att använda dem, säger en bybo som står längs den dammiga vägen tillsammans med hundratals andra som väntar på att president Aquino ska anlända.

De flesta som har samlats här idag verkar rörande överens om att krig kostar mycket pengar och att det är hög tid för fred. En av dem är Insay Batong, 63, som började strida för MNLF mot regeringsstyrkorna 1974 och nio år senare gick över till MILF.

– Både MILF, regeringen och människorna här har blivit bankrutta på grund av kriget, säger han och utvecklar varför han tror att Bangsamoro kommer att förändra samhället till något positivt:

– Tidigare har ingen velat investera pengar i området men nu har lokala affärsverksamheter chansen att blomstra – vilket är bra för ekonomin!

Några som inte är lika entusiastiska över framtiden är ett 50-tal familjer som för 13 år sedan evakuerades från

En soldat från MILF på post.

igen bestå?

den närliggande provinsen Lanao del Sur, då deras hus brann ner under kriget. De har bott i en övergiven, fallfärdig cementbyggnad, som mer påminner om en sönderbombad fabrikslokal än ett bostadshus, sedan dess. Trots löften av regeringen att de ska få tillgång till riktiga hus har ingenting hänt.

Familjerna får cirka 150 kronor i månaden per familj att klara sig på. På ödetomten bakom byggnaden odlar de grönsaker som de säljer i byn för att kunna försörja sina familjer. Några av barnen går i "madrassa", en slags muslimsk skola, medan andra inte ens har födelseattest.

– Nä, det kostar för mycket pengar, vi har inte råd med olika slags skolavgifter, berättar Myra Sanadi, 15.

Freden betyder inte så mycket för Myra, hon vill bara ha någonstans att kalla hem:

– Jag drömmer om mitt eget hus.

Mer pengar till undervisning var en av de punkter som diskuterades under gårdagens pressträff, men förutom att många av de muslimska barnen i Simuay inte ens har tillgång till offentliga skolor så saknas det på Simuay Junction Central School de flesta av de mest grundläggande saker.

– Vår grundskola har inte ens tillräckligt med betalda lärare, konstaterar

rektorn Salima Ibrahim. Jag får ta in volontärer som lärare och vi saknar dessutom böcker och stolar till eleverna.

Trots stora ord från regeringen om pengar till undervisningen har inga bidrag kommit och Salima Ibrahim tror inte att bildandet av Bangsamoro kommer att förändra den saken:

– Våra ledare har lovat högre löner förr men vi är ett fattigt land och det blir inte bättre av alla naturkatastrofer som översvämningar och tyfoner – de lägger beslag på pengarna!

Hur kommer det att bli med regional författning och lagstiftning när Bangsamoro beräknas bildas om tre år? Många frågetecken återstår, men klart står i alla fall att regionen kommer att ha ekonomiskt självstyre men fortfarande ligga under huvudstaden Manilas styre när det gäller saker som utrikespolitik och valuta. MILF:s chefsförhandlare Mohagher Iqbal ser nöjd ut efter Benigno Aquinos eftermiddagstal till byborna.

– Jag har förtroende för presidenten, säger Mohagher Iqbal. Fredssamtalen har gått bra, visst finns det fortfarande brott mot mänskliga rättigheter som inte har utträttats men vi rör oss i rätt riktning.

Enligt honom kan det bli tal om fler än de fem överenskomna provinserna i framtiden och på frågan om införandet av sharia så blir svaret att det redan skrivits in i ramverket för Bangsamoro och att det "gäller bara för muslimer".

Fortfarande återstår emellertid många "om" när det gäller det fredsavtal som har undertecknats efter 16 års förhandlingar, menar Mohagher Iqbal:

– Vi har samma problem som i Palestina. Det handlar om en djup missstro mellan Filippinerna och moros (muslimer), eftersom vi har blivit styrda av regeringen så länge och det är en politisk fråga i allra högsta grad.

Mindanao är rikt på naturresurser som guld, koppar och odlingsmark och många menar att konflikten alltid handlat om rätten till mark, där landgrabbing är och har varit ett stort problem. Det återstår att se om alla inom MILF kommer respektera fredsavtalet eller om nya utbrytargrupper kommer att bildas för att fortsätta upproret. ■

Tabalah vagnar sin fyramåna-ders dotter. Familjen bor på en skola som i 13 år har varit tillfälligt läger för familjer som har flytt från sina hem på grund av konflikten.

64-årige Batong började strida för MNLF 1974.

Fakta/Mindanao

Bangsamoro kommer utgöras av provinserna Tawi-Tawi, Sulu, Maguindanao, Lanao del Sur och Basilan samt städerna Marawi och Cotabato.

Under kolonialtiden fram till 1898 kallade spanjorerna muslimerna på Mindanao för "moros" eller morer. 1971 bildade Nur Misuari MNLF, *Moro National Liberation Front*, med målet att kämpa för sin egen "morostat". 1976 slöts ett fredsavtal efter medling av Libyen.

1981 bildades MILF, Moro Islamic Liberation Front, av Salamat Hashim med mål att bilda en separat muslimsk stat i södra Filippinerna. Abu Sayyaf, som bröt sig ur MNLF 1991 är den minsta och mest radikala av separatiströrelserna på Mindanao och dess medlemmar är kända för kidnappningar i pengasylfte. Även NPA, kommunistpartiet CPP:s väpnade gren, är sedan 1969 verksamt på Mindanao. Fredssamtal inleddes i Oslo år 2011 men har inte lett någonstans.

Sammanlagt 120 000 människor beräknas ha dött i striderna som pågått sedan 1970-talet mellan kristna och muslimer samt regeringstrupperna på Mindanao.

»De vill visa regeringen att de fortfarande har gott om vapen.«

Jolanda Betancourt, Rosa María Apodaca och Juana Ibarra håller upp flygbladen med efterlysningarna på sina döttrar.

De kämpar för sanningen i dödens stad

Ciudad Juárez hamnade i världens blickfång under 1990-talet. En våg av kvinnomord gjorde den mexikanska gränstaden ökad. Idag är situationen ännu mer allvarlig i det som länge betraktats som världens farligaste stad. I knarkkrigets kölvatten har antalet *feminicidios* exploderat.

Text: Leandro Schclarek Mulinari Foto: Jesper Klemedsson

Vi befinner oss i ett av Ciudad Juárez fattigare bostadsområden. Där bebyggelsen upphör breder ett kargt ökenlandskap ut sig. Miljön går hand i hand med den råa atmosfär som präglar denna så våldsdrabbade del av Mexiko. Från Karla Castañedas fönster ser man ner över miljonbebyggelsen som dras med epitet "dödens stad". Belysningen från Juárez utgör i kvällsmörkret en tydlig gränsmarkering. På andra sidan ligger USA, det som för många symboliserar ett hopp om en

bättre framtid. Juárez är Latinamerikas sista utpost.

Fem kvinnor från *El comité de madres de hijas desaparecidas de Ciudad Juárez* (Kommittén av mammor till försvunna döttrar i Ciudad Juárez), ett av de många nätverk som samlar familjemedlemmar till försvunna och förmodat mördade kvinnor, har samlats hos Karla Castañeda. En stor TV sticker ut bland inredningen. Annars är hemmet spartanskt möblerat med kala cementväggar. Karla Castañeda börjar med att förklara att hon inte haft råd med gas till spisen. Därför finns ingen mat eller te att bjuda på.

»Numera "försvinner" hundratals unga kvinnor varje år. En del hörs aldrig av igen medan andra återfinns i massgravar i öknen.»

– All min energi går åt till att leta efter min Sinthia. Hon var 13 år när hon försvann den 24 oktober 2008. Jag hoppas kunna hitta henne levande. Men annars förtjänar hon i alla fall en anständig begravning, säger Karla Castañeda.

Hon är gruppens ledare och också den som har letat längst efter sitt barn. De andras döttrar har varit försvunna i mellan ett och två år.

Marie Gonzáles Vargas letar efter sin syster – en 24-årig fyrbarnsmamma som försvann i maj 2011. Sista livstecknet var ett besök hos brodern som satt i fängelse, därefter har systemet inte syns till.

– När min mamma blev sjuk i diabetes blev det jag som fick axla ansvaret. Det är tufft, jag har inte fått fram några spår. Här finns ingen rättvisa. Polisen prioriterar inte denna fråga, så därför tvingas vi vara våra egna detektiver, säger hon.

Samtliga kvinnor håller i naggade A4-papper med rubriken "Hjälp oss hitta henne". Medlemmarna i gruppen turas om att sprida de svartvita flygbladen med bild och signalement i staden. Arbetet är tidsödande. Nere i centrum

På bårhuset i Ciudad Juárez staplas kvarlevorna av mördade kvinnor i pappkartonger. Benresterna har ännu inte identifierats.

– en plats som domineras av narkotikakartellerna – gäller det att hela tiden hålla utkik över axeln. Där rycks de fladdrande efterlysningarna systematiskt ner.

– Vi kämpar mot människor med stort inflytande och mycket makt i samhället. Det är många som tjänar på att bevara tystnaden om problemen i Juárez, konstaterar Marie Gonzáles Vargas.

Kvinnorna brukar också, med risk för sina egna liv, bege sig runt på barer för att leta efter sina familjemedlemmar. På så sätt har de lyckats avslöja flera ställen där minderåriga tvingats till prostitution – ett arbete som bidragit till att göra dem till måltavlor. Flera av medlemmarna i gruppen berättar om hotfulla telefonsamtal på nätterna, beskriver att de känner sig övervakade, och när en omstridd kvinnorrättskämpa mördades i december 2010 fanns ett tydligt budskap inbäddat i dådet.

– De kan inte göra mig något. Jag dog redan när min dotter försvann. Sedan dess har allt handlat om att leta och försöka ta reda på sanningen, kommenterar Karla Castañeda.

Frågan om kvinnomorden i Juárez började uppmärksammas internationellt under 1990-talet. Lösryckta teorier om massmördare varvades med analyser om traffickingnätverk och ett samhälle i förfall. Idag är situationen än värre. Antalet kvinnomord i Juárez uppgick enligt Amnesty Internationals årsrapport från 2012 till 320 stycken – betydligt fler än något år under den

så kallade femicidioeran på 1990-talet. I takt med att Juárez blivit epicentrum för ett krig om kontrollen över den lukrativa droghandeln, har kvinnor blivit än mer utsatta. Numera "försvinner" hundratals unga kvinnor varje år. En del hörs aldrig av igen medan andra återfinns i massgravar i öknen. Då hamnar benresterna i Juárez bårhus.

I ett sterilt konferensrum, långt från stanken som annars dominerar på arbetsplatsen, sitter Eberth Castañon, chef för den genetiska avdelningen. Han har blivit luttrad efter åren bland kvarlevor efter människor.

– För ett par månader sedan hittade vi den senaste massgraven, berättar han lakoniskt och påpekar att antalet feminicidios under år 2012 faktiskt minskat drastiskt.

Det är en utveckling som är parallell med den övriga mordstatistiken som

»Vi kämpar mot människor med stort inflytande och mycket makt i samhället.«

Runt om i hela Juárez hänger efterlysningar på försvunna kvinnor.

Efter mörkrets inbrott är det farligt att röra sig utomhus i Ciudad Juárez, "dödens stad".

sjunkit med en tredjedel sedan toppen år 2010 då över 3 000 mord registrerades i staden.

Jämfört med under 1990-talet då det rörde sig om ett 40-tal mord per år, varav bara ett fåtal klassificerades som feminicidios, är våldsnivåerna i Juárez ändå alarmerande. Men från politiskt håll vill man gärna beskriva det inträffade som ett trendbrott, som att kriget mot kartellerna håller på att vinnas.

Kvinnorna i nätverket är dock skeptiska till alla tal om trendbrott från officiellt håll. Misstron mot myndigheterna är stor bland Karla Castañeda och de andra som letar efter sina saknade. Knarkkartellernas grepp om staden, en korrupt statsapparat samt en utbredd straffrihet har satt rättsäkerheten ur spel.

– Man slutar lita på sin egen skugga. I denna stad vet man inte vem som samarbetar med vem eller vilken information som man kan lita på, säger Karla Castañeda.

Stämningen är tung i sovrummet. Samtidigt råder en värme mellan kvinnorna som kramar om varandra så fort tårarna tar över samtalet. Varje gång någon går in på detaljer kring den egna familjemedlemmens försvinnande, söker de tröst hos varandra.

– När jag är ensam känner jag mig maktlös, men här stöttar vi varandra som i en familj, konstaterar Juana Ibarra som under stora delar av intervjun suttit tyst på den välbäddade sängen.

– När vi letar så intensivt som vi gör efter ett barn försummar vi den övriga familjen. Det är hemskt och vissa tycker därför att man ska sluta leta. Men vi kan ju inte ge upp, det går bara inte, säger hon. ■

Fakta

1993 uppmärksammades kvinnomorden i Juárez och termen feminicidios fick spridning. Uppemot 1 000 kvinnomord har dokumenterats sedan dess. Offren har många likheter. Till skillnad från det knarkrelaterade våldet i Juárez, drabbas i dessa fall främst unga och fattiga kvinnor. Dessa har mist livet efter mycket våldsamma övergrepp. Trots internationella påtryckningar fortsätter en närmast total straffrihet för denna typ av brott.

Journalister flyr Rwanda

I Rwanda lever journalister och oppositionella farligt. Många har flytt till grannlandet Uganda. Rädslan är stor då den rwandiska säkerhetstjänstens armar når även dit.

Text: Bengt Sigvardsson Bild: Jesper Klemmedsson

De fyra männen anländer med fem minuters mellanrum. De är vänner och kollegor, men besöker aldrig varandra. De känner inte ens till varandras adresser.

– Ju mindre vi vet om varandra, desto svårare blir vi att spåra om en av oss kidnappas, säger Richard Kayigamba.

Männen är rwandiska journalister i exil. Vi träffas utanför en människorättsorganisation i Ugandas huvudstad Kampala. Anläggningen omgärdas av höga murar.

– Även om vi lever i exil är vi inte säkra. Den rwandiska säkerhetstjänstens händer når ända hit, säger Richard.

Dagens Rwanda lyfts ofta fram som en afrikansk framgångshistoria. 19 år efter ett av 1900-talets värsta folkmord,

då spänningar mellan folkgrupperna hutuer och tutsier 1994 kulminerade i att upp till en miljon tutsier mördades i Rwanda, råder fred och stabilitet. Hälso- och utbildningssektorerna är bland de bästa i regionen. Ekonomin är på frammarsch. Konstitutionen garanterar pressfrihet.

– Du kan skriva om vad du vill men bara om du är beredd att dö för det, säger Richard.

Sedan 1994 har Rwandas patriotiska front, RPF suttit vid makten. Frontens ledare Paul Kagame har också varit president sedan år 2000. Journalisterna vi träffar har arbetat för den regeringskritiska tidningen Umuseso och berättar att yttrande- och pressfriheten började begränsas år 2000. Pressfriheten inskränks av flera klausuler i konstitutionen, en medielag och dif-

fusa lagar, särskilt en lag som förbjuder förnekelse av folkmordet. Det är en lag som har kritiserats hårt av bland andra Amnesty International och Human Rights Watch.

– Den lagen är mycket diffus och utnyttjas för att tysta folk, säger Richard.

Även lagar som förbjuder förolämpning och uppmuntran till "divisionism" har använts för att arrestera och åtala journalister på Umuseso och andra medier. Den 12 juli 2008 greps Umusesos andreredaktör Furaha Mugisha och deporterades till Tanzania. Tidningen fortsatte att ges ut med Charles Kabonero som chefredaktör.

»Du kan skriva om vad du vill men bara om du är beredd att dö för det.«

Rwandas huvudstad Kigali är en modern och ren stad och landet hyllas för sina ekonomiska och sociala framsteg medan kritiska journalister och oppositionella politiker fängslas eller flyr landet.

Richard Kayigamba, Habiambere Valens, Nsabimana Alphonse och Fidelle Twahirwa är alla rwandiska journalister som lever i exil i Uganda.

– Men vi fick information om att det fanns planer på att döda Charles. Han flydde då till Uganda, säger Richard.

Under upptakten till presidentvalet i Rwanda i augusti 2010 råkade flera regeringskritiker och oppositionella illa ut. I februari dömdes Charles Kabonero till ett års fängelse för ärekränkning. Richard och andreredaktören Didas Gasana fick sex månaders fängelse. De överklagade och släpptes på fri fot. Kort därpå flydde Didas Gasana till Uganda. I april sattes oppositionspolitikern Victoire Ingabire i husarrest. Hon hade återvänt från exil för att ställa upp som kandidat i presidentvalet men dömdes 2012 till åtta års fängelse för terrorism och förnekelse av folkmordet. I april 2010 drogs utgivningstillstånden in i

»Ju mindre vi vet om varandra, desto svårare blir vi att spåra om en av oss kidnappas.«

FOTO: STEPHANIE AGUETTI/AFP/SCANPIX

Victorie Ingabire på väg till högsta domstolen i Kigali den 25 mars i år efter att ha överklagat fängelsedommen på åtta år.

sex månader för Umuseso och tidningen Umuvugizi.

– Jag och Umuvugizis chefredaktör, Jean-Leonard Rugambage, överklagade beslutet. Det ledde till mängder av hot, berättar Richard.

Den 21 juni 2010 träffades Jean-Leonard och Richard.

– Vi bestämde oss för att fly till Uganda den 25 juni, säger Richard.

Den 24 juni sköts Jean-Leonard Rugambage ihjäl utanför sitt hem i Rwandas huvudstad Kigali.

– Jag kände att mitt liv var i fara och flydde till Uganda, säger Richard.

Två män erkände mordet på Jean-Leonard Rugambage. De dömdes till livstids fängelse. Den ene frikändes senare. Den andre fick sitt straff sänkt till 10 år.

Restriktioner i föreningsfriheten hindrade nybildade oppositionspartier från att delta i valet. Ytterligare en oppositionspolitiker arresterades, en annan dödades av okända gärningsmän. I juli 2010 greps journalisterna Agnès Uwimana Nkusi och Saïdati Mukakibibi och dömdes senare till långa fängelsestraff för att ha förolämpat presidenten, anstiftan till oordning och förnekelse av folkmordet. Valdeltagandet i presidentvalet blev 97,5 procent och Paul Kagame fick 93 procent av rösterna. De tre övriga kandidaterna representerade ”satellitpartier” till RPF.

En vecka före valet stängdes flera medier, däribland Umuvugizi och Umuseso. Richard och de andra journalisterna började ge ut Umuseso i Uganda istället.

– Men efter nio nummer lade vi ned. Ugandisk polis varnade oss för ”problem om vi fortsatte”, säger Richard.

Både Umuseso och Umuvugizi publiceras nu på nätet.

– Alla skribenter förföljs av rwandisk säkerhetspolis i Uganda. Vi byter ständigt adresser och tillbringar nästan all tid bakom låsta dörrar, säger Richard.

Journalisterna har flyktingstatus och hoppas kunna ta sig vidare till ett tredje land.

– Men på UNHCR (FN:s flyktingorgan) säger de att vi måste vänta. För mig ser det kört ut eftersom jag tidigare har varit med i den rwandiska armén. Jag fruktar för mitt liv. Vi undviker alla platser där det kan finnas andra rwandiska flyktingar. Säkerhetstjänsten använder sig vanligen av

dem som spioner, säger Richard.

Han exemplifierar med att en rwandisk diplomat utvisades från Sverige i februari 2012 efter att ha spionerat på exil-rwandier.

– Om exil-rwandier inte ens är trygga i Sverige, hur kan vi då vara trygga här? frågar sig Richard.

Rädslan är inte obefogad. I december 2011 sköts den rwandiske journalisten Charles Ingabire ihjäl av okända gärningsmän i Kampala. Richard var en hårsman från att kidnappas tillsammans med en annan rwandisk journalist.

– Två män hoppade ut ur en pick-up och skrek ”nu tar vi dem” på rwandisk dialekt. En av dem fick tag på mig men tack vare att folk snabbt kom till platsen så stack männen, säger han.

Alla hävdar att de har trakasserats och hotats. Nsabimana Alphonse påstår att den ugandiska polisen har läckt uppgifter till den rwandiska ambassaden. Fidele Twahirwa säger att några ugandiska poliser försökte gripa honom utan anledning 2010.

– Vanligtvis har vi inga problem med ugandiska poliser, men de är enormt korruperade. Det är lätt att muta dem, säger Richard.

Flera länder bedömer att rättsäkerhet råder i Rwanda och att livet inte är i fara för dem som utlämnas dit. Hit hör Uganda där det uppskattningsvis finns 17 000 rwandier. På organisationen *Refugee Law Project*, RLP, får vi veta att rwandier som kom till Uganda mellan 1959 och 1998 har mist sin flyktingstatus.

– Det har orsakat panik, säger Charity Ahumuza Achrig, programchef på RLP.

2010 tvångsdeporterades cirka 1 700 flyktingar till Rwanda. Samtidigt berättar Charitys kollega, Caroline Muchuma, att rwandier fortfarande flyr till Uganda.

– Under 2011 och 2012 har nästan alla flyktingar uppgett att de är politiskt förföljda i Rwanda, säger Caroline Muchuma.

Majoriteten som flyr nekas flyktingstatus. Charity påpekar att det är svårt att kolla om de även förföljs i Uganda.

– Å andra sidan, Charles Ingabire sade ofta att han var förföljd. Nu är han död, säger hon. ■

Fotnot: Charles Kabonero och Didas Gasana lever numera i Sverige.

Digital teknik underlättar arbetet för mänskliga rättigheter. Samtidigt får regeringar och företag nya verktyg för att övervaka medborgare. Amnesty Press träffade Widney Brown på årsmötet i Sunne.

Kryptera mera!

Widney Brown arbetar på Amnesty Internationals kontor i New York.

På seminariet du höll om "Digital yttrandefrihet och framtida kampanjer" så pratade du generellt om utvecklingen i världen med stater som invaderar medborgarnas digitala privata sfär med hjälp av den nya och digitala tekniken. I vilka länder är utvecklingen extra oroande?

– Det finns två kategorier av länder som på olika sätt digitalt kränker medborgarnas integritet. Den första kategorin är de "uppenbara" länderna som avsiktligt använder sig av internet och digital teknologi för att aktivt hindra aktivism och MR-arbete. Där har vi till exempel Iran och Kina men även Vietnam och Syrien som försöker begränsa medborgarnas tillgång till internet och hindra organisering och informationsspridning.

– Ännu mer oroväckande är dock utvecklingen i USA, där myndigheterna hävdar sin rätt att övervaka allt och alla utan att lämna några spår, så människor vet inte ens om att de är övervakade. Resultatet av övervakningen används sedan som "hemliga bevis" vid rättegångar vilket gör mig väldigt oroad eftersom det är en så tydlig kränkning av människors integritet och bevisen är väldigt svårkontrollerade. Du kan inte se bevisen, du kan inte ifrågasätta bevisen och vem vet var bevisen kommer ifrån?

Finns det några oroande länder i Europa?

– I Storbritannien har vi redan sett några

problematiske händelser där de brittiska myndigheterna faktiskt försökte stoppa möjligheten att skicka sms vid gatuupploppen 2011.

Hur ska aktivister i USA och Europa förhålla sig till hotet om integritetskränkningar och hur påverkas förutsättningarna för aktivism och informationshantering?

– När vi hanterar information om MR-försvarare så är vi alltid väldigt försiktiga och använder oss av kryptering och gör allt vi kan för att skydda informationen. Men jag tror att vi behöver öka vår medvetenhet och anpassa vårt beteende; istället för att utgå ifrån att vår e-post inte är övervakad så borde vi börja förutsätta att någon annan läser den. Vi behöver också driva en proaktiv diskussion om vikten av den privata integriteten.

– För Amnestygrupper som hanterar känsliga digitala uppgifter om individer till exempel via mejl så skulle jag rekommendera att de använder sig av en kryptering och att inte slarva med det. Ibland kan ju en kryptering fungera på datorn men inte på telefonen.

Finns det några länder där vi ser en positiv utveckling rörande individens digitala integritet?

– Det jag har sett handlar inte om privat integritet men jag blev väldigt positivt överraskad när Kanada byggde ut bredband till alla invånare i Yukon som är ett enormt stort kana-

densiskt område med cirka 35 000 invånare. Det är verkligen ett intressant åtagande från myndigheterna rörande invånarnas tillgång till information.

På seminariet nämnde du Amnestys rapport om arbetsläger i Nordkorea, där utredarna använde satellitbilder för att belägga lägrens existens och position. Kina är ett annat svår-tillgängligt land med många MR-kränkningar, använder Amnesty liknande strategier där?

– Inte i Kinas fall, satellit använder vi främst i situationer av humanitär kris för att kartlägga och bevaka händelseförlopp.

– Jag måste vara lite försiktig när jag uttalar mig om Kina men jag kan säga att vi håller på att utveckla ett nätverk av aktivister som är okända av kinesiska staten och vi jobbar med hur vi kan koppla samman, stärka och skydda aktivisterna.

Kan du berätta om några kommande digitala verktyg eller strategier som kommer att påverka aktivisters arbetssätt?

– Det stora just nu är appen Panic Button (en app till mobilen framtagen som hjälpmedel för skydda aktivister vid gripande/försvinnande) men jag tror att de framtida möjligheterna inom det här området är oändliga och att utvecklingen endast kommer att begränsas av vår föreställningsförmåga.

Text och bild: Lisa Silver

Årsmöte med torg

Färre deltagare men livliga diskussioner när Amnesty på årsmötet i Sunne för första gången prövade påverkanstorg istället för beredningsgrupper.

Selma Lagerlöf svävade över de drygt 120 röstberättigade deltagarna som 3-5 maj hade sökt sig till Amnestys årsmöte på Hotel Selma Lagerlöf i Sunne med vacker utsikt över Frykensjön. När kommunalrådet Ola Persson (C) hälsade årsmötet välkommet påminde han om att Selma Lagerlöf bland annat i sin bok "Bannlyst" (1918) hade engagerat sig i mänskliga rättigheter. Trots att Amnestys medlemsantal i Sverige ökar och vid årsskiftet var uppe i 95 842 personer så sjunker antalet årsmötesdeltagare. Vid årsmötet i Uppsala år 2012 var 170 röstberättigade anmälda medan 241 röstberättigade kom till Göteborg år 2011. För att öka möjligheterna för medlemmar att påverka beslöts att gå vidare med ett förslag från styrelsen om att införa styrelseval via nätet.

I år hade årsmötet för första gången slopat beredningsgrupper och besluten kring motioner och styrelseförslag förbereddes istället på påverkanstorg där deltagarna under lördagseftermiddagen kunde diskutera vid olika stationer. Viss debatt blev det ändå vid söndagens plenum, bland annat om en motion från Hans Fredriksson från Göteborg om "skäligen ersättning" till styrelsens ledamöter. Av Amnestys 60-tal sektioner är det bara Norge som arvoderar personer i styrelsen och IEC, som är styrelse för

Amnesty Internationals cirka två miljoner medlemmar, arbetar ideellt utan betalning. Christine Pamp, tidigare ordförande i svenska sektionen och tidigare ledamot i IEC, vädjade till årsmötet att lämna denna fråga åt sitt öde:

– Den svenska sektionen är en del av en internationell rörelse och det finns inget stöd för idén om arvoderade styrelser därute. Sverige fick inget stöd för den resolution som skickades till internationella rådsrådet 2009 om att arvoderade IEC.

Årsmötet beslöt dock att med 41 röster mot 40 till nästa årsmöte utreda arvodering för styrelsen.

Amnesty International är nu inne i en stor förändringsprocess när internationella sekretariatet ska utlokaliseras från London till ett tiotal "hubbar" runt om i världen för att komma närmare rättighetsbärare på de platser där merparten av brotten mot mänskliga rättigheter begås. Processen har skapat både förväntningar och oro inom Amnesty och styrelsen fick klartecken för att på det internationella rådsrådet i Berlin i augusti ta upp frågan om vikten av att slå vakt om Amnestys kärnvärden; internationell solidaritet, opartiskhet, oberoende, medlemsstyrning och medlemsdemokrati.

Text: Ulf B Andersson

Årsmötet samlat till påverkanstorg.

FOTO: YVETTE LINDHOLM

Vad tyckte du om årsmötet i Sunne?

Text och bild: Yvette Lindholm

Ing-Marie Runeson, 62 år, grupp 127 i Säffle. Första årsmötet.

– Det har varit fantastiskt bra. Jag har varit med länge men det är mitt första årsmöte. Jag har stärkts i min vilja att jobba för mänskliga rättigheter i Amnesty. Jag är jätteglad att jag åkte.

Anna Termine, 55 år, medlem i Stockholm. Fjärde årsmötet.

– Spännande! Det har varit lyxigt. Det var roligt att träffa gamla vänner och diskutera och påverka. Jag har stärkts i min vilja att fortsätta kämpa!

Bengt G Nilsson, 76 år, Aktionsgruppen mot dödsstraffet, AMD, Stockholm. Andra årsmötet.

– Jag tyckte det var bra men lite rörigt med påverkantorget. Jag var kritisk på lördagen men när jag såg resultatet tyckte jag att det var mycket bra.

Andreas Bokerud, 31 år, sektionsstyrelsen, Stockholm. Fjärde årsmötet.

– Jag tyckte att det var jättebra. Framför allt påverkanstorg. Fler kom med i debatten.

Bo Lindholm, 83 år, Burmasamordnare och distriktsombud i Halland, Laholm. 45:e årsmötet.

– Jag hade mina farhågor om påverkanstorg och trodde det skulle bli rörigt men det blev bättre än jag tänkte mig. Det var nog inte så dumt. Det var många som fick komma till tals. Fast jag saknade besökare från våra nordiska grannländer.

Amnestyveteranen Rose-Marie Asker, Hannan Attia och Ahmed Agiza. Hannan Attia har fått mycket stöd och hjälp av Rose-Marie under åren. "Jag räknar Rose-Marie som en del av min familj" säger Hannan Attia.

På årsmötet i Sunne tackade Ahmed Agiza för Amnestys engagemang i hans fall. Han lever återigen med sin familj i Sverige.

Ahmed Agiza tackade för stödet

– **Jag levde tillsammans** med min familj i fred och jag trodde att jag så småningom skulle jobba och fostra mina barn långt borta från stridigheter. Jag blev kidnappad och förflyttades på ett omänskligt och förnedrande sätt och med stort våld. Sedan blev jag utsatt för misshandel, elchocker och jag hängdes upp helt naken, precis som ett slaktat djur, med förbundna ögon och fängslad till händer och fötter.

För många deltagare vid årsmötet i Sunne var det en stark upplevelse när Ahmed Agiza stod i talarstolen och själv kunde berätta om sina erfarenheter efter den där dagen i december 2001 när han hämtades av svenska myndigheter. Sanningen om vad som hade hänt den 18 december 2001 kom fram först efter TV4-programmet Kalla Faktas avslöjande i maj 2004. Den svenska regeringen hade på USA:s begäran, med hjälp av amerikanska CIA-agenter, skickat iväg Ahmed Agiza och Mohammed Alzery från Bromma flygplats med ett hemligt CIA-plan. De flögs till Egypten och torterades i egyptiskt fängelse.

Efter terrorattackerna mot USA den 11 september 2001 försvann den internationella rättssäkerheten. Ahmed Agiza var efterlyst av den egyptiska regimen som en politisk motståndare till president Hosni Mubarak.

– Den forna regimen utnyttjade USA för att förfölja oliktankande, sade Ahmed Agiza.

Att skicka tillbaka Ahmed Agiza till Egypten gick den svenska regeringen med på efter

en "diplomatisk försäkring" från egyptiska myndigheter att Ahmed Agiza inte skulle torteras.

Medan skandalen i Sverige briserade satt Ahmed Agiza kvar i egyptiskt fängelse år efter år. När president Hosni Mubarak störtades i revolutionen år 2011 släpptes politiska fångar och så även Ahmed Agiza. I december 2012 återförenades han med sin familj i Sverige.

Den 4 maj 2013 stod Ahmed Agiza framför deltagarna vid Amnestys årsmöte och tackade för stödet han hade fått under den långa svåra tiden.

– Jag minns speciellt en händelse. Julen 2002 blev jag kallad till säkerhetstjänstens officerare som ville förhöra mig om min relation till vissa europeiska personer som visade sig vara medlemmar i Amnesty. De hade skickat julkort till mig och skrev att de stod bakom mig. Officeraren var väldigt irriterad men jag blev väldigt glad, berättade han.

– Den händelsen etsade sig fast i minnet eftersom jag insåg att det finns en hel del människor, män, kvinnor och även barn som jobbar för en hoppfull framtid under en tid där bara mörker rådde över allt i mitt liv.

Amnesty Press fick en pratstund med Ahmed Agiza och hans fru Hannan Attia. Samtalet kom att handla om splittring. Visst känner han sig sviken av Sverige som skulle skydda honom men om inte svenska diplomater hade följt upp situationen och hälsat på

honom i fängelset hade han kanske varit död, menar han.

Splittrat är också Egypten menar han. Under den nya ytan är det fortfarande samma människor som styr. Ett fåtal människor står kvar vid Tahirorget i Kairo, de andra revolutionärerna är deprimerade och känner att det är över men de flesta i landet har inte kunskap om vad som pågår.

– Mursi (Egyptens president) är bara en fasad. Det är samma gamla människor som styrde under Mubarakregimen som skrev den nya grundlagen. Egyptens framtid skrivs av gamla människor från den gamla regimen, sade han.

Men finns det inget hopp för Egypten?

– Jag har hopp om Egypten. Franska revolutionen tog 120 år. Det tar bara lite tid, svarar Ahmed Agiza. Väldigt många i Egypten är inte läs- och skrivkunniga. Kunskap är första steget till förändring, säger han.

Han ser också en utmaning för människorättsarbetet att ta sig an de stora maktintressen som finns i världen. Starka politiska och ekonomiska intressen och ett komplicerat maktspel försvårar arbetet för en bättre värld. Allting handlar om internationella affärer och pengar – det finns inte människor, menar han.

– Det arbete Amnestys medlemmar utför är extraordinärt. Ni kämpar hela tiden, säger Ahmed Agiza.

Text och bild: Yvette Lindholm

Västafrikansk visit i Sunne

Till årsmötet i Sunne kom generalsekreteraren och ordföranden för Amnestysektionen i Sierra Leone. Amnesty Press fick en intervju.

Ordspråket att ensam är stark har motbevisats många gånger, inte minst i utbyten mellan Amnestys sektioner i Sverige och Sierra Leone. Samarbetet har sedan 2010 intensifierats genom ett partnerskap som ska pågå till och med år 2014.

– Senast svenska Amnesty var hos oss fick vi ett nytt datasystem för att lättare kunna organisera våra medlemmar. Det har hjälpt oss mycket och vi blir allt fler, säger Solomon Sogbandi, generalsekreterare i Amnesty Sierra Leone.

Sektionen har cirka 2 000 medlemmar och arbetar mestadels för mänskliga rättigheter i det egna landet vilket är ett undantagsfall inom Amnesty.

I Sierra Leone råder stor brist på läs- och skrivkunnsighet. Mycket av kampanjarbetet måste därför göras muntligt på plats för att informera, engagera och stärka mindre samhällen. Landet är fattigt och kämpar fortfarande med att ta sig upp på fötter efter det inbördeskrig som pågick mellan 1991 och 2002.

– Amnesty var den enda människorättsorganisationen som arbetade i Sierra Leone under kriget. Vårt kontor blev attackerat med skjutvapen två gånger men vi fortsatte gå tillbaka dit, säger Nabie Vandie, ordförande i Amnesty Sierra Leone.

Han drar sig till minnes att Anita Klum, Amnestys dåvarande svenska generalsekre-

terare, reste till landet under kriget trots att huvudkontoret i London hade avrått från det:

– Det var väldigt modigt gjort av henne. Hon höll ett inspirerande tal mot dödsstraffet när hon hade kommit fram. Vi uppskattade stödet.

Sedan kriget har Sierra Leone blivit en demokratisk republik. Överlag har Amnesty högt anseende bland landets politiker tycker både Solomon Sogbandi och Nabie Vandie. Dödsstraffet finns fortfarande i sierraleonsk lag men är ett område där Amnestys påverkan varit framgångsrik. I nuläget sitter inga fångar i dödszell och ett tillfälligt stopp för dödsstraff är infört.

En annan brännande fråga är den höga

mödradödligheten i landet. Det finns flera skäl till att graviditet kan innebära livsfara, bland annat långa transporter som sker på dåliga vägar. Sjukhusen saknar dessutom nödvändig utrustning och korruption tvingar patienter att betala extra för att få vård. Kvinnors låga status i samhället är ytterligare en orsak.

För att främja mödravården har reformen "Free Health Initiative" tagits fram av den sittande regeringen. Syftet är att små barn, gravida och ammande kvinnor ska få gratis och bra tillgång till vård.

– Inför det senaste valet besökte vi politiker och fick nästan alla att skriva under på att de skulle förbättra hälsosituationen. Nu arbetar vi för att få "Free Health Care Initiative" in i lagen men det är en lång process som tar tid. Vårdpaketet är ändå regeringens baby, så vi tror på att de kommer genomföra vad de har lovat, säger Solomon Sogbandi.

Text: Jessica Stensell

Solomon Sogbandi, generalsekreterare i Amnesty Sierra Leone.

FOTO: JOKIM HOGSTROM

Beslut i korthet

■ Årsmötet sade nej till en motion om att verka för att Sveriges regering lämnar garantier som hindrar att Julian Assange, grundare av Wikileaks, utlämnas till USA. Det blev också nej till att arbeta för att USA:s förre utrikesminister Henry Kissinger lagförs för brott mot mänskligheten.

■ Årsmötet sade ja till att begränsa mandatperioden för ledamöter i styrelsen.

■ Årsmötet sade ja till att personalrepresentanter försvinner från Amnestifondens styrelse.

■ Årsmötet sade nej till att skapa en plats på hemsidan för intervjuer med individer som fått hjälp av Amnesty.

Sektionens styrelse:

Ordförande för perioden

2012–2014: **Sofia Halth**

Kassör: **Maria Eklund** (omval)

Ordinarie ledamöter 2013–2015:

Andreas Bokerud, Elisabet

Stålhane (nyval), **Karin Armgren,**

Lisbeth Kohls, Michael Falk och

Tora Törnqvist valdes år 2012 och sitter kvar till 2014.

Suppleanter 2013–2014:

Pär Sköld och **Natasja Persson.**

Amnestifondens styrelse:

Ordinarie ledamöter för perioden

2012–2014:

Bodil Hansson, Lisa Dahl, Martin

Johanson, Nadia Yousri (nyval).

Anneli von Wachenfeldt **Emil**

Johansson, Ernesto Katzenstein

valdes år 2012 och sitter kvar till 2014.

Suppleanter för perioden 2013–

2014: **Mårten Bengtsson, Anna**

Åkerlund och **Lotten Hubendick.**

Ett uppror för framtida minnet

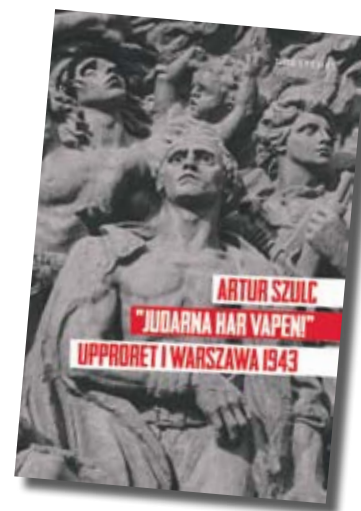
»Judarna har vapen!«
Upproret i Warszawa 1943
Artur Szulc
Norstedts

Den 19 april var Polens president Bronislaw Komorowski och Simcha Rotem, överlevande från Warszawagettot, närvarande när ett judiskt museum invigdes i den polska huvudstaden och 70-årsminnet av det judiska upproret högtidlighölls. Upproret 1943 ska ses som en manifestation av rätten att få leva men framför allt som en kamp för det människovärde som nazisterna tagit från judarna i Warszawagettot, skriver Artur Szulc i *Judarna har vapen!*.

Szulc är svensk militärhistoriker som tidigare har skrivit flera mycket läsvärda böcker om andra världskrigets Polen. Lagom till 70-årsminnet av upproret 1943 kommer nu denna väl-skrivna redogörelse för ett uppror som chockade de

tyska ockupanterna och som trots att utgången var given från början spelar en viktig roll i den judiska historien. När de judiska motståndsgруппerna ZOB och ZZW den 19 april 1943 satte sig till motvärn när gettot skulle utplånas och dess invånare skickas till Förintelsen inleddes en motståndskamp som pågick fram till 16 maj då den stora synagogan sprängdes i luften av tyskarna. Med hjälp av polska källor ger Szulc en bred bild av hur tanken på motstånd hade växt fram och hur olika judiska grupper från högerextrema sionister till antisionistiska socialister, förhöll sig till upproret. Han kastar också viktigt ljus på inställningen från AK, den polska hemarmén, och Folkgardet, den kommunistiska motståndsrörelsen, till judarnas uppror.

Szulc konstaterar också det märkliga faktum att större svenska dagstidningar inte rapporterade om upproret trots att information spreds i brittiska och amerikanska tidningar, liksom via polsk ra-

dio från London. Det är smärtsamt att läsa denna viktiga bok då vi vet att Leon Rodal kommer bli sannspådd i sin förutsägelse den 18 april 1943: "Vi kommer alla att stupa här" men "det viktiga är att minnet av vår kamp kommer att bevaras". Szulcs bok är ett viktigt svenskt bidrag till bevarandet av detta minne.

Ulf B Andersson

Läst & Sett

E-post:
lastochsett@
amnesty.se

Polariseringen efter våren 2011

»Den arabiska våren – folkets uppror i Mellanöstern och Nordafrika«
Mohammad Fazlhashemi
Historiska media

Två år efter det att den arabiska våren startade finns det skäl att oroas. Den fasansfulla situationen i Syrien, revolterna som slogs ned i Gulfstaterna, marginaliseringen av dem som stod i revolutionens frontlinje: kvinnorna och de unga...

Titeln på Mohammad Fazlhashemis bok är något missvisande. Det här är ingen heltäckande genomgång

av de folkliga upproren i Mellanöstern och Nordafrika. Istället står händelseutvecklingen i Egypten i fokus och kopplingar görs till den "gröna oppositionsrörelsen" i Iran. Andra länder nämns här och var.

Författaren beskriver numera välkända drivkrafter och idéer som låg till grund för upproren och framhåller särskilt den unga "Facebook-generationen" med tankar om icke-våld som ideal. Han tar upp stora frågor om politisk islam, som han kategoriserar i två varianter. Den ena som en auktoritär, trångsynt och intolerant som detaljreglerar människors liv och omformar hela samhället. Den andra varianten är rättighetscentrerad och förespråkar demokrati och en rättsstat och ifrågasätter tolkningar av sharialagar som inte står i samklang med en "modern människosyn". Fazlhashemi menar att man inte kan bortse från religionens betydelse och kraft i dessa länder. En demokratisering måste "gå via moskéerna och via en nytolkning av islam", hävdar han.

Boken är intressant i sina delar

men författaren försöker greppa över för mycket och resultatet blir spretigt. Det är problematiskt att tala om demokratiutveckling utan att på allvar beröra frågan om kvinnors politiska deltagande och representation. Vilka och vems rättigheter talar man om?

Klart är att den enighet som möjliggjorde revolutionen och ledde till regimens fall har ersatts av djup polarisering mellan anhängare och motståndare till den nya regeringen. Egyptens ekonomi är i kris samtidigt som kraven om "bröd", arbete och välfärd var en viktig drivkraft bakom revolutionen.

Den största stridsfrågan handlar om huruvida staten ska vara religiös eller sekulär. Vill och kan regeringen med president Muhammad Mursi i spetsen få bukt med landets förlamande byråkrati och politiserade rättsväsende? Kommer man att tydligt ändra riktning från förtryckarstat till rättsstat, där kvinnors och minoriteters rättigheter respekteras och skyddas? Dessa frågor förtjänar en egen bok.

Katarina Bergehed

Inte bara salsa och rumba

»Måste få polisen ur huvudet.
Ett reportage om Kuba«
Erik Jennische, Silc förlag

På Kuba ”kommer du snart upptäcka att allt är annorlunda”. För här lever man ”livet i takt med salsa- och rumbarytmerna och det är alltid nära till skratt”. Ja, så låter det i en av de stora resebolagens broschyrer och det förmodligen en ganska vanlig bild av Kuba. Kuba är dock annorlunda på flera sätt. Det är också en enpartistat där alla kubaner som uttrycker kritik mot regimen riskerar att trakasseras, gripas och fängslas.

Journalisten Erik Jennische har sedan början av 1990-talet följt de kubanska dissidenterna och i boken *Måste få polisen ur huvudet – ett reportage om Kuba* skildrar han de människor och rörelser som gör motstånd mot regimen. Jennische träffar socialdemokrater, liberaler, kristdemokrater, människorättsförfattare, lärare, journalister, bloggare och musiker.

Fokus i boken ligger på dissidenterna men det handlar lika mycket om hur ett totalitärt system fungerar. På Kuba förekommer samma fenomen som i andra länder

där övervakningen av medborgarna tränger djupt ner i samhället: De mellanmänniska relationerna förgiftas, tilliten utarmas och språket korrumpas.

Jennische skriver med stor kunskap om ämnet och vill man lära sig något om oppositionen på Kuba är *Måste få polisen ur huvudet* oumbärlig läsning. Samtidigt finns det delar som

kan problematiseras. Till exempel liknas USA:s ekonomiska stöd till dissidenterna med svenskt demokratibistånd till Zimbabwe. Med tanke på hur USA genom åren har hållit diktaturer och auktoritära regimer under armarna, inte minst i Latinamerika, är det kanske en något svajig jämförelse. Men visst, tiderna förändras. USA:s roll är delvis en annan idag än på 1900-talet och medan flera länder i Syd- och Centralamerika förändras i snabb takt framstår Kuba alltmer som ett museum från kalla krigets dagar.

Det viktigaste med *Måste få polisen ur huvudet* är dock att den bidrar till en annan bild av Kuba än den som ett soldränk land ”med salsa- och rumbarytmer”. Tänk, att vi 2013 fortfarande verkar behöva det.

Christoffer Dahlin

Ett annat ledarskap

»Ändamålsparagrafen –
Ledarskap i folkrörelser«
Cecilia Elmqvist
Idealistas förlag

Vad är det som är annorlunda med ledarskap i ideell sektor i förhållande till ledarskap i näringsliv och offentlig sektor? Uppdragsgivarna? Förekomsten av medlemmar och ideellt engagerande? Frånvaro av formellt regelverk? Ja, visserligen men sannolikt är det mest centrala att leda utifrån en idé där syftet inte är vinst eller implementering av offentliga beslut. Det är därför ingen tillfällighet att Cecilia Elmqvists bok *Ändamålsparagrafen* heter just det den heter. Vad ska vi leda mot? Se efter i stadgan och i ändamålsparagrafen.

Det är en mycket sober bok, en form av ”coffee table book” för ideell sektor. Upplägget är tio intervjuer med en bred blandning av ledare från ideell sektor, inramat av vackra färgfotografier på de intervjuade.

Formvalet gör boken lättläst och uppmanar nästan till förströelseläsning där nedslag görs kring olika områden och parkering vid medverkandes inspel och tankeflisor som: ”Att göra kommunen eller storbolagens uppgifter är liksom ingen kioskvältare” (Vidar Andersson angående ideell sektors särart) eller: ”Väldigt många förväxlar ledarskap med att bestämma. Ledarskap handlar om synliggöra uppgiften och sätta igång en rörelse, inte att bestämma” (Bengt Göransson om själva essensen av ledarskapet bortom den finala beslutsmakten).

Baksidan med upplägget är en viss spretighet och att det aldrig blir någon riktig tyngd i de olika områdena som behandlas.

Tyvär dras helhetsintrycket ner av en hel massa, ibland ganska förnumstiga, instuderingsfrågor som man får anta ska vara inlagda i studiecirkelsyfte. Ambitionen må vara god men det förstör läsningen och hade lämpat sig bäst i ett avslutande appendix. *Fredrik Kron*

I korthet:

TIDSKRIFT: »Film&TV«

Nummer 1/2013

Det här är Sveriges enda oberoende filmtidskrift, utgiven av FilmCentrum och Folkets Bio och i årets första nummer så är det kvinnors filmskapande som står i centrum. Det blir spännande läsning, som när Camilla Larsson samlar tyskan Katarina Peters, amerikanskan Shola Lynch och syriskan Guevara Namer till ett samtal om att vara kvinna och dokumentärfilmare. Sally Potter, som bland annat gjorde *Orlando* (1992) berättar om sin nya film *Ginger och Rosa*, där vänskapen mellan två 16-åriga tjejer i skuggan av Kubakrisen 1962 skildras. Ska filmer då delas in efter kön på den som har gjort den? Tveksamt, svarar Mia Engberg, nu aktuell med *Belleville Baby*, men det är viktigt med flera blickar och perspektiv än de som finns hos ”vita, heterosexuella medelklassmän”.

UBA

BOK: »Het«

Idéredaktör: Åsa Anderberg Strollo.

Gilla Böcker

En Amnestyvärvare i nyskriven sexnovell avsedd för ung publik tillhör ju inte det vanligaste inom litteraturen. I Gunnar Ardelius *Vattenmelon*, som ingår i novellsamlingen *Het* möter vi i alla fall värvaren Sara på Götgatsbacken, fast hon drömmer om att bli författare. *Het* är ett lyckat försök att låta tio författare, däribland Jenny Jägerfeld, Sara Ohlsson, Inti Chavez Perez och Manne Forsberg, skriva text vars syfte är att locka till upphetsning men kanske också ge en och annan tankeställare om sexualitetens många olika uttryck.

UBA

BOK: »Informationskriget mot Iran«

Pierre Gilly. Verbal förlag

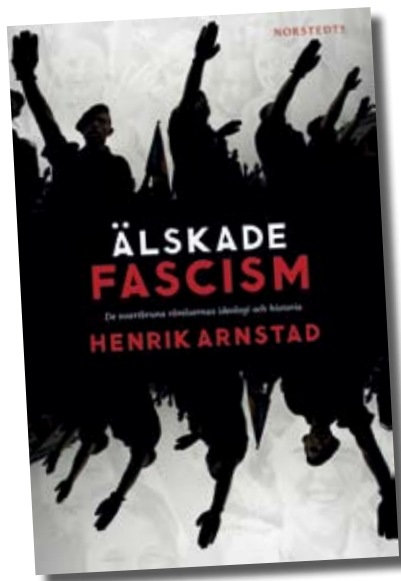
Då och då kommer nya larmrapporter om hur nära Iran är att skaffa en atombomb. Pierre Gilly visar i sin bok ”Informationskriget mot Iran” hur detta återupprepas år efter år trots att under rättelseorgan i till exempel USA och Israel så sent som förra året konstaterade att Iran inte har någon atombomb och heller inte har beslutat att skaffa sig någon. Det påstådda hotet från Iran är en del av ett politiskt spel, konstaterar Gilly och i sin mediegranskning är han övertygande. Mindre trovärdig blir han när han låter sin ilska sprida sig till andra ämnen och det finns några ställen i boken där han hamnar nära en skönmålning av den iranska regimen.

UBA

Brett grepp kring de svartbruna

»Älskade fascism. De svartbruna rörelsernas ideologi och historia«
Henrik Arnstad
Norstedts

Historikern Henrik Arnstad vill med sin *Älskade fascism* ge en bred bild av den politiska rörelse som föddes vid Piazza San Sepolcro i Milano den 23 mars 1919 och som enligt Arnstad har fått ny näring i den ultranationalism som nu sveper in i de europeiska parlamenten. Arnstad tar ett mycket brett grepp och det gör att boken ibland blir spretig och pendlar mellan kortare översikter, som till exempel Spanien, Argentina och Japan och djuplodande beskrivningar. Han refererar flitigt till olika fascistexperter åsikter och definitioner vilket ger en tung teoretisk bakgrund. Därtill målar han upp en bild av de olika ideologiernas förhållande till samhällsutvecklingen under de senaste två seklerna vilket ger läsaren en förståelse för

de klassmässiga aspekterna bakom fascismens framgångar.

Arnstad klargör också hur den konservativa borgerlighetens agerande gjorde det möjligt för Mussolini och Hit-

ler att komma till makten, inte genom kupper utan genom att de utsågs till premiärminister, respektive rikskansler. De bästa kapitlen i boken är när Arnstad blommar ut som populärhistoriker och ger nya kunskaper kring den finländska Lappo-rörelsen, som under mellankrigstiden var nära att ta makten och kapitlet om den bortglömda rumänska fascismen under Corneliu Cordeanus legionärer. I en tid när högerextremismen framställs som kvinnofientlig lyfter Arnstad fram de fascistiska kvinnor som i Italien såg Mussolinis rörelse som en möjlighet till emancipation och i Ungern skapade Europas "mäktigaste feministiska organisation".

Arnstad ska naturligtvis läsas kritiskt men som utgångspunkt för diskussion och förståelse av den ideologi som inte gick under med Nazityskland och Italiens nederlag i kriget är den ytterligt välkommen!

Ulf B Andersson

Debatt

Skriv till Amnesty Press!
Box 4719, 116 92 Stockholm

Felaktigt om Folkets Mujahedin

I marsnumret av Amnesty Press påstods, att PMOI, Folkets Mujahedin är en väpnad grupp som samarbetat med Saddam Hussein. Detta är felaktigt. Varifrån kommer dessa påståenden? Vilka bevis finns?

2003 avväpnades PMOI under amerikanska militärens och FBI:s kontroll. Iraks vicepresident, parlamentsledamoten Saleh Motlak, och Iraks utrikesminister Hoshiar Zibari har båda kraftfullt dementerat, att PMOI skulle ha samarbetat med Saddam Hussein, till exempel i dennes angrepp på kurder och shiamuslimer. Saleh Motlak har till och med sagt: "Ge mig minsta bevis, och jag ska personligen fördriva PMOI". 5,2 miljoner irakier har skrivit under brev till stöd för PMOI.

PMOI är en del av paraplyorganisationen NCRI, National Council of Resistance of Iran, som leds av dess valda president Maryam Rajavi. Hon är en av PMOI:s förgrundsfigurer och högt respekterad av både europeiska, amerikanska och arabiska politiker och av den internationella kvinnorrörelsen. NCRI, liksom PMOI, vill skapa en sekulär demokrati med mänskliga rättigheter i Iran, ett Iran fritt från kärnvapen och från diskriminering av kvinnor och etniska och religiösa minori-

teter. Allmänna val är första steget.

PMOI bildades på 1960-talet som en demokratisk rörelse mot shahens förtryck och fick då ett mycket starkt stöd i Iran. Men genom Khomeinis ytterligt brutala förföljelse, som ledde till att 120 000 anhängare avrättades, tvingades många gå under jorden. Mer än 3 000 av dem bosatte sig i Camp Ashraf i Irak. Det alltmer hårdnande trycket från Iran har dock lett till att dessa nu förmåtts flytta till det betydligt sämre Camp Liberty, en veritabel dödsfälla. Enligt en överenskommelse mellan USA, Irak och FN var detta ett villkor för att de sedan skulle kunna flyttas till tredje land.

På order av Iran, som ser PMOI som sitt största hot, har Iraks premiärminister Maliki flera gånger utfört attacker mot PMOI med många dödade och skadade som följd. Den senaste attacken gjordes den 9 februari, trots att anhängarna lyder under Fjärde Genèvekonventionen och har lovats beskydd av USA. Camp Liberty är nu i praktiken ett belägrat koncentrationsläger, avskuret från omvärlden och från leveranser av medicin och förnödenheter. När som helst kan en ny attack ske, om inte världssamfundet, inklu-

sive USA och FN, gör något. Det brådskar.

Osborn Holmstrand, Amnestymedlem, Borås

Svar: Amnesty har flera gånger protesterat mot de attacker som genomförts mot PMOI:s läger i Irak. Osborn Holmstrand väljer att bortse från att PMOI, när de 1986 flyttade sitt högkvarter från Paris till Irak, utrustades med vapen från Saddam Hussein och i det anfall som gjordes in i Iran den 26 juli 1988 (Forouq-e Avidan) samverkade med Iraks militär. PMOI har numera upphört med väpnad kamp och har genom sin frontorganisation NCRI lyckats skapa goda kontakter i väst. En rad internationella kändisar, allt från Amnesty Internationells förra generalsekreterare Irene Khan till tidigare CIA-chefen och Wesley Clark, Natos förra befälhavare, har offentligt ställt upp för att ge PMOI stöd. Amerikansk press har avslöjat de höga summor PMOI betalar sina talare (se till exempel Huffington Post 8 augusti 2011). I en rapport från maj 2005 granskade Human Rights Watch för övrigt ledarkulten inom PMOI och hur dissidenter inom rörelsen behandlas. Min uppfattning är att man bör förhålla sig betydligt mer kritiskt till PMOI än vad Osborn Holmstrand gör.

Ulf B Andersson

Filmfestivalen Angeläget slog rekord

Filmfestivalen Angeläget slog rekord med fler tävlande bidrag och större publik. Möt några av filmskaparna som prisades för sina berättelser om verkligheten vid galan i Göteborg.

Text och bild: Charlie Olofsson

– **Då kan ni slå av** era mobiltelefoner och slå på era förhoppningar och förväntningar.

Med de orden inleddes filmgalan av artisten Emil Jensen. I publiken väntade 370 unga filmskapare på att se om just deras film skulle utses till en av festivalens vinnare. Det var knäpptyst när Olle Öbergs film *De ansiktslösa* började visas framme på vita duken.

I första scenen syns elvaåriga Nicolina, som sitter hemma i köket och pysslar. Snart framgår det att hon målar en ansiktsmask. Nicolina lever som papperslös. Hon kan inte lämna lägenheten och hennes syster har slutat prata.

– Jag kan inte sova på nätterna. Jag tänker hela tiden på hur det ska bli med oss, säger Nicolina medan kameran vilar på färgburkarna.

Olle Öberg går på Biskops Arnö folkhögskola och prisades dubbelt under filmfestivalen. Vid sidan av diplommet från juryn vann han också "publikens pris" efter en omröstning i salongen. Juryn berömde det visuella knepet med ansiktsmaskerna. "Personerna skildras inte som offer utan som skapande människor. Trots sina masker är de inte anonyma" löd motiveringen.

Olle Öberg har varit på Angeläget tidigare. För tre år sedan vann han pris för filmen *Vad betyder ett liv?* Den handlade också om situationen för papperslösa och det var under arbetet med den som idén till ansiktsmaskerna föddes.

Innan Olle Öberg började med den nya filmen övervägde han idén med ansiktsmaskerna nog.

– Är det jag, de eller samhället som sätter på maskerna? Det är egentligen kränkande att

Olle Öberg (till höger) har gjort filmen *De ansiktslösa*. Här tillsammans med fotografen Josef Samuelsson.

behöva ta på sig en mask, säger han.

Angeläget är Sveriges största dokumentärfilmfestival med unga filmskapare. Den arrangeras årligen av Amnesty International och KulturUngdom. Alla filmer handlar om mänskliga rättigheter och festivalen engagerar unga filmskapare från hela landet. Årets festival slog rekord med 102 inskickade bidrag. Av dem nominerades 25 till filmgalan på biografen Bergakungen i Göteborg. Där visades och prisades de sju vinnarna.

Projektledaren Martin Rydehn passade på att berömma filmskaparna för deras förmåga att skildra samhällsproblem och låta människor berätta sina historier:

– Ni återspeglar inte bara samhället. Ni påverkar hur vi som tittar på filmerna ser på världen.

Stämningen i salongen förgylldes av att gäster från filmbranschen var på plats för att kommentera de vinnande bidragen.

– Det känns roligt att få bekräftat att budskapet gick fram, säger Lovisa Gryvik, som prisades för sin film *Harambee – Alla hjälps åt*.

Filmen handlar om rätten till utbildning,

en rättighet som förvägras många barn. Genom skolan fick Lovisa Gryvik möjlighet att åka till Kenya och filma på barnhemmet Gustaf Center.

– Jag fick verkligen en tankeställare när jag kom dit. Där har man tur om man får gå i skolan. Här vill vi bara att den ska ta slut, säger hon.

Psykisk ohälsa, mobbning och hemlöshet var andra teman som togs upp i årets vinnarfilmer. Sanna Stahl och Oliver Der Hovakimian, som går på JB-gymnasiet i Norrköping, fick pris för sin film *Romer i verkligheten*. I filmen intervjuas Domino Kai, aktivist och utredare på Diskrimineringsombudsmannen, DO.

För att kränkningarna mot romer ska upphöra krävs både politisk vilja och förändrade attityder, tror Sanna Stahl.

– Det här behöver uppmärksammas mer, så att det händer någonting, säger hon vid minglet efter festivalen. ■

Fotnot: Efter filmfestivalen kommer åtta filmer att samlas på en DVD som går att beställa via Angelägets webbplats, www.angelaget.nu. Flera av filmerna går också att se på Youtube.

»Är det jag, de eller samhället som sätter på maskerna?«

**MED ETT KNAPPTRYCK
KAN DU GÖRA SKILLNAD.
BLI SMS-
AKTIVIST!**

Du får ett sms varannan vecka som berättar om en aktuell aktion som du kan svara på. Ditt namn läggs då till ett färdigskrivet vädjande som skickas vidare till berörda makthavare. Avsluta din prenumeration genom att skicka AKTIVIST STOPP till 72 980. Varje sms kostar 5 kronor att ta emot.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

**PRESENTER TILL DIG SJÄLV
OCH ANDRA - FÖR MÄNSKLIGA
RÄTTIGHETER**

BUTIKEN.AMNESTY.SE

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

TRÄFFA AMNESTY I SOMMAR

AGERA FÖR RÄTTVISA I EGYPTEN!

Sedan revolten i Egypten drog igång i januari 2011 har mer än 1 000 demonstranter dödats, över 7 000 skadats och hundratals har utsatts för sexuella övergrepp. Nästan ingen har ställts till svars.

Amnestys kampanj under våren och sommaren 2013 stödjer kampen för mänskliga rättigheter i Mellanöstern och Nordafrika. Fokus ligger på den allvarliga situationen i Egypten. Under sommaren finns Amnesty på plats med kampanjen under Peace & Lovefestivalen, Almedalsveckan, Way out West och Malmöfestivalen.

Du kan också agera och läsa mer om situationen i Egypten på Amnestys hemsida: www.amnesty.se/egypten

EGYPTENS
FRAMTID
AVGÖRS **NU**

DU KAN FÖRÄNDRA VÄRLDEN – ÄVEN I FRAMTIDEN

Amnesty Internationals arbete för mänskliga rättigheter är beroende av stödet från medlemmar och givare. Med en testamentsgåva tar du ställning mot orättvisor och för alla människors lika värde både nu och i framtiden. Tillsammans ser vi till att arbetet för en bättre värld lever vidare – tills mänskliga rättigheter gäller alla, alltid.

BESTÄLL VÅR NYA TESTAMENTSBRÖSCHYR!

Då får du veta hur du ger en testamentsgåva samt information om arv och testamenten. Kontakta oss på 08-729 02 96 eller testamenten@amnesty.se eller läs mer på www.amnesty.se/testamenten

THE EDELSTAM PRIZE

HARALD EDELSTAM 100 YEARS ANNIVERSARY

Edelstampriset 2014 har öppnat sin nominering

Nu kan Du nominera någon som Du tycker har utfört exceptionella insatser och visat stort civilkurage till försvaret av de mänskliga rättigheterna via vår hemsida fram till den 31 oktober i år: www.edelstamprize.org.

Den 16 april 2014 delas Edelstampriset ut.

Stiftelsen Harald Edelstam arbetar med opinionsbildning och påverkansarbete inom försvaret av de mänskliga rättigheterna.

Stiftelsen är opolitisk och helt beroende av gåvor, så tänk gärna på oss – vi uppskattar det verkligen! BankGiro: 404-0259

www.edelstam.org

STIFTELSEN
FUNDACION
HARALD EDELSTAM

TACK ALLA LOTTKÖPARE!

Amnesty International fick i år ta emot hela 13 miljoner kronor! Det är ett oerhört viktigt bidrag som stärker oss i vårt arbete för att mänskliga rättigheterna ska gälla alla, alltid.

Amnesty International har varit förmånstagare till PostkodLotteriet sedan 2008 och har sammanlagt tagit emot över 60 miljoner kr.

**AMNESTYAKADEMIN FINNS I STOCKHOLM,
GÖTEBORG OCH MALMÖ OCH GER
FÖRDJUPANDE KORTKURSER OM
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.**

A som i Amnesty (heldag)

A som i Amnesty (heldag)
Kursen ger en introduktion till mänskliga rättigheter och Amnesty's arbete.

Kurs om dödsstraffet (kvällskurs)

Under kursen diskuteras dödsstraffets historia och hur utveckling fram tills idag ser ut. Vidare diskuteras även varför vissa länder väljer att ha straffet kvar.

Kurs om kvinnors rättigheter (heldag)

Kränkningar av kvinnors rättigheter sker ofta utanför offentlighetens ljus - vilka typer av kränkningar som specifikt drabbar kvinnor diskuteras i kursen. Vilket ansvar har stater för att skydda kvinnor, och stärka kvinnors rättigheter?

Asylrättens ABC (heldag)

Flyktingar och immigranternas rättigheter är ett viktigt arbetsområde för Amnesty. I kursen benar vi ut begreppen: Vem är flykting? Vad är det för skillnad mellan utvisning och avvísning? Vad är en irreguljär migrant?

Fattigdom och mänskliga rättigheter (heldag)

Utgångspunkten i Amnesty's kampanj är att avsaknad av mänskliga rättigheter fördjupar fattigdomen. I kursen diskuteras hur mänskliga rättigheter kan vara en lösning för att få människor ut ur fattigdomen.

Företags ansvar (kvällskurs)

Vi fördjupar oss i frågan kring vilket ansvar företag har för mänskliga rättigheter. Till hösten kommer det att finnas en grundläggande kurs och en fördjupande kurs, vilket många har efterfrågat.

Vadå diskriminering? Så funkar det! (heldag)

Arbetet mot diskriminering är en röd tråd i Amnesty's arbete. Kursen tar avstamp i svensk och europeisk lagstiftning på området. I kursen ges en teoretisk grund men praktiska lösningar för att arbeta antidiskriminerande tas också upp.

Du hittar höstens kursen i vårt kalenderium från och med mitten av juni: www.amnesty.se/amnestyakademien

Följ oss på
Facebook och
Twitter!

AMNESTYAKADEMIN

www.amnesty.se/amnestyakademien

ATT SÄNKA TRÖSKLARNA

Utanför fönstret slår våren ut, och SJ:s tysta tågagn är för en gångs skull faktiskt – tyst. Inte helt fel efter en fullspäckad årsmöteshelg i värmländska Sunne, med drabbande tal, spännande seminarier och intensiva diskussioner. Vi hade i år valt att använda ett så kallat påverkanstorg för beredning av motioner och förslag, som ett sätt att engagera fler deltagare i samtalen kring svenska sektionens utveckling framåt. I efterhand kan man se att modellen visserligen vållade viss förvirring bland oss nybörjare, men att den också innebar större delaktighet, energi och spontanitet. Det var många som konstaterade att de hade pratat mer i år – och med fler människor.

Men demokrati ÄR svårt. "Världens sämsta styrelseskick – om man bortser från alla andra", lär Winston Churchill ha sagt en gång. Inom svenska Amnesty, liksom i många andra medlemsstyrda organisationer, är det en stor utmaning att få fler medlemmar att delta i den interna styrningen. För ett år sedan överlämnade sektionens demokratiutredning sin rapport till årsmötet i Uppsala. Rapporten innehöll en rad förslag på hur deltagandet och interndemokratin kunde stärkas i den svenska sektionen, det vill säga hur svenska Amnestys nära 100 000 medlemmar skulle kunna ges bättre möjligheter att utöva inflytande över organisationen. Som det ser ut i dag är det trots allt bara en liten andel medlemmar som har möjlighet att fysiskt vara på plats och fatta beslut på de årsmöten som utgör sektionens högsta beslutande organ.

En möjlig väg framåt i den här frågan kan gå via internet, och i demokratiutredningens rapport fanns mycket riktigt ett förslag om att se över möjligheten att rösta på nätet vid val av styrelse och andra förtroendevalda. En av tankarna bakom denna uppmaning var att om styrelsen väljs av fler medlemmar så

för detta med sig större legitimitet och ett tydligare mandat. Av denna anledning lade styrelsen i år ett förslag om att nästa år återkomma med ett konkret förslag som skulle möjliggöra onlineval av förtroendevalda, som sedan antogs av årsmötet. Styrelsen har efter lång diskussion gjort bedömningen att fördelarna med att öppna upp valet för fler överväger de eventuella nackdelar förändringen kan medföra. Själva avgörandet kommer att ske 2014, men årsmötet gav alltså redan i år ett besked om att man vill gå vidare i frågan.

Men demokratin i Amnesty pågår hela året, inte bara en helg i maj. Därför har vi precis lanserat ett internetforum för alla medlemmar i svenska sektionen. Syftet är att sänka tröskeln för att engagera sig i Amnesty som medlemsrörelse, och såväl högt som lågt kan diskuteras i forumet. Bland de frågor som kommer att vara särskilt aktuella att diskutera framöver kan nämnas det internationella råds-mötet (ICM) som genomförs i Berlin i augusti. Just nu pågår omfattande förändringar inom Amnesty globalt som kommer att påverka hela rörelsen på ett genomgripande sätt, när huvudkontoret i London flyttar ut till olika delar av världen. Den svenska sektionen har lämnat in en resolution till ICM där vi lyfter vikten av att slå vakt om Amnestys kärnvärden under processens gång. Det här och mycket berör dig som medlem, så låt diskussionerna komma igång redan nu genom att registrera dig på medlemsforum. [amnesty.se!](http://amnesty.se)

Skön sommar, önskar

SEKTIONSSTYRELSEN

STYRELSEN@AMNESTY.SE

Årsmötesdeltagarna i Sunne firar att Amnesty nått 100 000 medlemmar och givare. Foto: Ola Håkansson

Egypten: Aktivist fängslad för "förolämpning"

Oppositionsaktivisten Ahmed Douma, 24, har suttit fängslad sedan 30 april, anklagad för att bland annat ha "förolämpat presidenten" och för att ha "spritt rykten som stör nationell säkerhet och skadar allmänna intressen". Ahmed Douma inställde sig själv hos åklagarämbetet i Tanta, huvudstad i guvernementet Gharbiya och en domstol beslöt senare att han skulle häktas. Om han fälls kan han dömas till tre års fängelse. Åtalet verkar uppbyggt på ett telefonsamtal från Ahmed Douma till ett program på TV-kanalen Dream TV där han kallade president Muhammad Mursi "mördare" i samband med att oppositionsaktivister har dödat under protester. Enligt Ahmed Doulmas advokat hade anmälan lämnats in av en individ i Tanta som är medlem i Mursis Frihets- och rättviseparti och ansåg sig förolämpad.

Amnesty anser att det är möjligt att Ahmed Douma är samvetsfånge och om gripandet enbart handlar om hans telefonsamtal till TV-programmet så måste han omedelbart och villkorslöst frigges.

**Skriv till
Prosecutor General
Talaat Ibrahim Abdallah
Dar al-Qadha al'Ali
Ramses Street, Cairo, Egypt
Fax: +202 257 57165**

Dear Counsellor,

Allow me to express my concerns regarding opposition activist Ahmed Douma, 24, who has been detained since 30 April on charges which include "insulting the president".

I urge that he be granted immediate access to his family and lawyers, and I call for him to be released immediately and unconditionally if the charges stem only from the remarks in his TV interview on 25 February.

Furthermore, I call for an investigation into the way he was arrested without him, his family or his lawyer being notified of the decision to detain him, the exact charges against him or his place of detention.

Finally, I call for all charges against Ahmed Douma which relate to the peaceful exercise of his right to freedom of expression to be dropped.

Yours respectfully,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 20 juni.

Indonesien: Sex personer ska avrättas

Den 14 mars verkställdes den första avrättningen i Indonesien sedan år 2008 då den malawiske medborgaren Adami Wilson, dömd för narkotikainnehav, ställdes inför en exekutionspatrull. Den 17 maj avrättades ytterligare tre personer. Riksåklagarens kontor har förklarat att tio avrättningar ska verkställas i år. Några namn gavs inte men det meddelades att tre av de nio är dömda för narkotikabrott och de andra sex för överlagt mord. Det finns minst 130 dödsdömda fångar i Indonesien och hittills i år har sex dödsdomar avkunnats.

Avrättningar i Indonesien verkställs genom arkebusering. En exekutionspatrull på upp till tolv personer står fem-tio meter från fången som får välja att skjutas stående eller sittande och om ögonen ska täckas eller inte. Tre personer i exekutionspatrullen har skarp ammunition medan de andra har lösa skott. Amnesty uppmanar myndigheterna i Indonesien att sätta stopp för de planerade avrättningarna.

**Skriv till
President
H.E. Susilo Bambang Yudhoyono
Istana Merdeka
Jakarta Pusat 10110, Indonesia
Fax: +62 21345 2685**

Your Excellency,

May I use this opportunity to express my concerns upon learning that a further six people are at risk of execution following Adami Wilson's execution on March 14, and the recent executions on May 17.

I find it extremely distressing that this decision to resume executions has set Indonesia against global trends towards abolition of the death penalty. Therefore I call for an immediate halt to all executions and for all outstanding death sentences to be commuted to terms of imprisonment.

I also call on you to release information on the number of prisoners under sentence of death and to disclose their names and other relevant information to their families.

Lastly, I urge that an immediate moratorium on executions be established, with a view to abolishing the death penalty in Indonesia.

Yours respectfully,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 20 juni.

USA: Soldat dömd för krigsvägran

Menige soldaten Kimberly Rivera har dömts till tio månaders fängelse av en krigsrätt och avsked från armén på grund av dåligt uppförande. Kimberly Rivera erkände sig skyldig till att ha deserterat i början av år 2007 då hon hade permission från tjänstgöring i Irak. Hon flyttade till Kanada och begärde flyktingstatus då hon av moraliska skäl inte längre ville delta i kriget i Irak.

Kimberly Rivera uttalade offentlig kritik mot USA:s krig i Irak men de kanadensiska myndigheterna beslöt att avslå hennes asylansökan och i september 2012 deporterades hon till USA. Amnesty anser att hon är samvetsfånge som ska frigges omedelbart och villkorslöst då rätten att av samvetsskäl vägra delta i militärtjänst finns i FN:s konvention om medborgerska och politiska rättigheter.

Kimberly Rivera befinner sig för närvarande i Colorado Springs men kommer troligen att avtjäna sitt straff i närheten av San Diego. Hon är gravid och har tidigare fyra barn.

**Skriv till
Commanding General 4th ID
and Fort Carson
Major General Paul J. LaCamera
Public Affairs Office
1626 Ellis Street
Ste. 200, Bldg 118
Fort Carson, CO 80913, USA
Fax: +1 719 526 1021**

Dear Major General LaCamera,

I sincerely hope that you will take the time to consider my concerns in the following case.

According to my information, Private First Class Kimberly Rivera will serve 10 months in prison following sentencing at her court martial on 29 April 2013.

As Amnesty International considers her to be a prisoner of conscience, jailed for her conscientious objection to participation in the armed conflict in Iraq, I hereby urge that she be released immediately and unconditionally.

At the very least, I appeal to you to grant PFC Kimberly Rivera an early release from confinement on humanitarian grounds due to her pregnancy.

Sincerely yours,

Datum: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 20 juni.

Ovanstående vädjandebrev finns också på amnestypress.se
(OBS! Klicka på omslagsbilden Amnesty Press 2/2013)

NY HEMSIDA!

amnestypress.se

SÖK SOMMARENS ROLIGASTE JOBB!

Söker du ett meningsfullt och stimulerande arbete? Då söker vid dig som kan arbeta som medlemsrekryterare och aktivt värva nya medlemmar till Amnesty på gator och torg. Genom detta arbete får du fler att ta ställning för de mänskliga rättigheterna.

Vi bedriver verksamhet i Göteborg, Malmö och Stockholm.

Läs mer på WWW.AMNESTY.SE/JOBB och skicka in din ansökan.

BESTÄLLNINGSKUPONG

- JA, JAG BESTÄLLER AMNESTYS ÅRSRAPPORT 2013!**
Rapporten kostar 200 kr.
Kostnad för porto tillkommer.
- JA, JAG BESTÄLLER SVENSKA SEKTIONENS ÅRSREDOVISNING 2012**
Vi skickar den mot portokostnad.
- JA, JAG VILL PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS!**
5 nr per år kostar 160 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
Som medlem får du Amnesty Press automatiskt.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty international, svarspost 110 610 800, box 4719, 116 92 Stockholm

AMNESTYS
ÅRSRAPPORT 2013

SVENSKA SEKTIONENS
ÅRSREDOVISNING
2012

Vad äktenskapslagen betyder för mig

Äktenskap betyder väldigt mycket för mig. Det har inte alltid gjort det men när jag mötte min maka visste jag att det var den vägen vi skulle gå tillsammans. Saker ordnade sig och trots en 30-årig åldersskillnad och säregenheten i kön så gifte vi oss i S:t Patrick's katolska katedral i centrala Auckland.

Vi kunde gifta oss då min maka Cushla av födseln är en kvinna och jag biologiskt föddes som en man, även om jag identifierar mig som kvinna och vid denna tidpunkt redan hade påbörjat min könsövergång. Vi kunde lagligt gifta oss då, med födelsebevis som sade att jag var en man även om jag inte är det, och kyrkan behandlade oss som vilket heterosexuellt par som helst även om de visste om min avsikt att genomgå könsbyte. Detta var år 2001 och idén om *Marriage Equality* fanns knappast i det nya-zeeländska samhället.

Medan min könsomvandling framskred och pappersarbete och kliniska frågor åtgärdades – pass, namnbyte, körkort, hormonterapi, testosteronblockerare, kirurgiska ingrepp och så vidare – så blev det uppenbart att jag måste offra något för att jag skulle kunna ändra mitt födelsebevis och slutföra könsförändringen. Skilsmässa var enda sättet att få familjerätten att göra förändringen i mitt födelsebevis så jag kunde ta sista steget till kvinnosläktet. Det var ett val jag helst inte ville göra. Det sista jag gjorde som funktionell man var att bli en av föräldrarna till en underbar son, nu 10 år gammal.

I 13 år har vi nu levt detta abnorma liv; min maka, en lesbisk kvinna, gift med en *whakawahine*-kvinna som rättsligt måste fortsätta vara man eller skilja sig för att slutföra pappersprocessen och så en son med en "mamma" och en "mamsen", vilket är vad vår lille man har valt att kalla mig.

Som en bomb kom så Louisa Wall (parlamentsledamot från Labour) och hennes förslag om en ny äktenskapslag där giftermål skulle

Samling på San Francisco Bath House bar i huvudstaden Wellington för att följa omröstningen i parlamentet.

tillåtas mellan två personer oavsett kön, sexuell läggning eller könsidentitet. Om lagförslaget skulle antas så skulle alla våra anomalier städas undan och samkönade par som vill gifta sig får göra det. Jag kommer att kunna begära av domstolen att få mitt födelsebevis ändrat från man till kvinna utan traumat att först begära skilsmässa. Min maka kan få sin relation med en kvinna legaliserad och vår son, som aldrig har haft några problem med två mammor, kan känna att familjen är fulltalig.

Alla vinner på detta. Jag kan inte förstå hur ett äktenskap mellan mig och min maka påverkar någon annan. Det är trots allt *vårt* äktenskap. Punkt slut.

Om det är något som har gjort mig ledsen i samband med lagförslaget så är det hur många kyrkor har reagerat och den ondskefulla retorik som har funnits i samband med motståndet. För mig handlar inte äktenskapet om Gud eller bibeln eller någon annan utan är en sak mellan mig och min maka. Det handlar om vårt åtagande att älska varandra, vårt åtagande att bry oss om varandra och i centrum står vår hängivenhet för den familj vi har skapat, som trots allt är precis som vilken annan familj som helst. Ett regist-

rerat partnerskap är inte tillräckligt för oss och har aldrig varit det. Det har alltid varit äktenskap eller inget alls.

Jag är tacksam mot Louisa Wall, parlamentet och alla de människor som har stöttat genomförandet av denna lag. Jag hyser respekt för dem som har varit motståndare mot lagen då jag vet att många är ärliga i sina övertygelser och jag hoppas att de i sina hjärtan kan acceptera parlamentets beslut och kan förena sig med oss i firandet av detta lilla steg mot ett fullständigt inkluderande samhälle.

Namaste. ■

Fotnot: Namaste är en hälsningsfras som härstammar från Indien och kan översättas med "Jag bugar för dig". Whakawahine är maori och syftar på transsexuella.

Lexie Matheson

Lexie Matheson är akademiker vid Aucklands teknologiska universitet och skrev denna text för Amnesty Internationals sektion i Nya Zeeland efter att parlamentet den 17 april med 77 röster mot 44 i en tredje omröstning hade antagit en ny äktenskapslag där alla ges rätt att gifta sig. På youtube har den konservativa ledamoten Maurice Williams tal i samband med omröstningen fått en enorm spridning. Under april har även Uruguay och Frankrike beslutat att tillåta samkönade äktenskap.

Översättning: Ulf B Andersson